

VÁROSLŐD

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

2017

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés *3*

2. Városlőd bemutatása *5*

3. Örökségünk *10*

4. Eltérő karakterű településrészek Városlődön *22*
   I. Kertvárosias lakóterület
   II. Falusias lakóterület
   III. Településközponti vegyes terület
   IV. Új, átalakuló, beépülő településrész
   V. Különleges területek - Iglauer park
   VI. Különleges területek - Temetők
   VII. Különleges területek - Karthauzi kolostor
   VIII. Különleges területek - Kálvária
   IX. Mezőgazdasági felhasználású terület
   X. Beépítésre nem szánt terület

5. Általános útmutató *48*
   Az igények meghatározása
   A telek kiválasztása
   Az építész kiválasztása
   Egyedi arculat
   Terepviszonyok
   Telepítés
   Tájolás
   A ház elhelyezése
   Alaprajz, arányok, tömeg
   Fenntarthatóság, energiatudatosság
   Értékállóság

6. Építészeti útmutató *55*
   I Kertvárosias beépítésre, a I Falusias beépítésre ,a I Településközponti vegyes területre nézve:
   Telepítés
   Tömeg
   Magasság
   Tetőforma
   Tetőhajlásszög
   Homlokzatképzés
   Anyaghasználat, színek
   Nyílászárók
   Részletek
   Kerítések
   Kertek

7. Jó példák I Épületek,részletek *82*

8. Utcák, terek *86*

9. Hirdetések, reklámtáblák *92*

1

BEVEZETÉS

Az építészetet szokás megfagyott zeneként emlegetni. És valóban nagyon sok hasonlóságot találhatunk egy zenemű és az építészet között. Az építészet sokszínűségét adja a változatos utcák, terek, épületek sokasága, mint egy zenekarban a sokféle hangszer: vonósok, fúvósok, ütős hangszerek. Ugyanakkor, ha ezek egymásra tekintet nélkül zenélnek, lehet külön-külön még szép dallam is, amit játszanak, az összkép hamis. Ugyanígy a házak is lehetnek eltérőek egymástól, más rendeltetésűek, de ha nincsenek tekintettel egymásra, zavaros, élhetetlen környezetet alakítanak ki.

A KÉZIKÖNYVRŐL

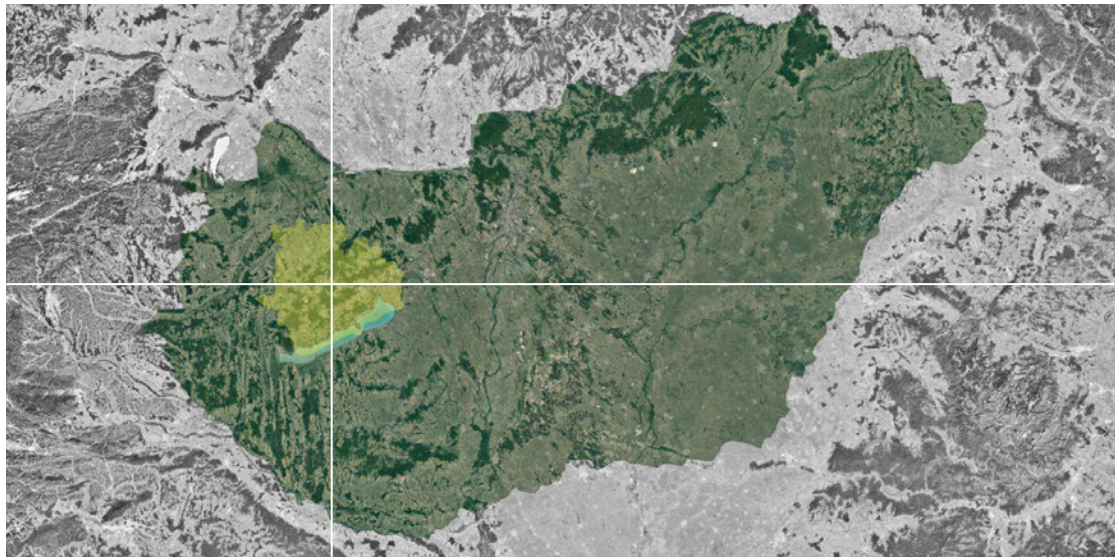
A kézikönyv segítség kíván lenni: a település bemutatásával, az értékek megismertetésével és az útmutató résszel tárja fel az épített környezet szépségeit. Bevezeti az olvasót az építészeti értékek tárházába, hogy olyan házat tudjon építeni, ami valódi büszkeséggel töltheti el, és a település képéhez illeszkedik, azt ízléssel viszi tovább.

Az ajánlások nem tekinthetők kötelező jellegűnek, a céljuk nem a tervezési szabadság megkurtítása, uniformizálása, hanem éppen a valós értékek megismertetése, a sokféle izgalmas lehetőség feltárása. Az unalomig másolt, giccses, sokszor import klónok helyett a település karakteréhez illeszkedő választási lehetőségek bemutatása, a nem diktált, hanem valódi szabadság megismertetése.

A kézikönyv nem egy merev, lezárt egész, hanem nyílt, folyamatos hozzászólást és változtatást lehetővé tevő kezdeményezés kíván lenni, ahogy a település története sem befejezett, hanem folyamatosan továbbíródik. Ezért, ha újabb szép ház születik, az bekerülhet, sőt be is kell, hogy kerüljön a könyvbe, hogy ezáltal büszke lehessen rá építtetője, tervezője, kivitelezője és a település egyaránt.

Egy ház elválaszthatatlan kapcsolatban van környezetével, szomszédaival, településével. Valódi gyümölcse pedig csak annak a kapcsolatnak van, ahol a felek egymást megismerik, szeretik és békében élnek egymással. Igaz ez az emberi kapcsolatoktól a zenén át egészen épített környezetünkig.

2

VÁROSLŐD BEMUTATÁSA

általános településkép, településkarakter

A 8. számú főút és a 83. sz. Pápa-Győr irányú műút elágazásából egy É-D irányú völgyben hosszan elnyúlva pihen Városlőd. A község Veszprém megye közepén, mintegy 360 méteres tengerszint feletti magasságban fekszik, nem messze az Északi-Bakony nyugati szélétől. A vasúti megálló közelében torkollik a Torna-patakba a Kálvári-patak, melynek forrása a szentgáli határban van. A község külterületei három településsel, Szentgállal, Kislőddel és Csehbányával határosak.

Városlőd vonattal és közúton is könnyen megközelíthető.
1872-ben készült el a községet átszelő vasútvonal, melynek építése sok embernek biztosított munkát abban az időben.
1945 előtt néhány személy kivételével a község lakói római katolikusok voltak. A háború utáni ki és betelepítések során 50 családban összesen 210 református személy került a faluba. A falu végén található önkiszolgáló bolttal szemben lévő nagyobb méretű lakóépületet rendezték be imaháznak.

Tájhasználatában elsősorban az erdőgazdálkodás a meghatározó, másodsorban a mezőgazdasági használat, beleértve a szántóföldeket és a legelőterületeket. A község dombos területe helyenként igen meredek lejtőkkel tarkított.
Városlőd belterülete a Torna-patak menti szűk völgyben helyezkedik el, északi részén a Bakonyalja lankái, délről pedig a Fokhagyma-tető meredek hegye emelkedik. Ez a település szerkezeti tulajdonságira is rányomja bélyegét. A belterület a patak vonalát követi így hosszan nyúlik el a völgyben. Miközben a külterület középső részén lankásabb és viszonylag sík területek, rétek, szántók helyezkednek el, addig északra és délre a meredekebb részeken erdők találhatók.

A község az Észak-Bakony hegység völgyében található, éghajlata tehát enyhén hegyvidéki, vagyis a tél elég hideg, a nyár azonban meleg, a csapadék közepes, amelynek mennyisége egész évben egyenletesen oszlik el. Az élőlények számára igen kedvező hőmérsékleti és domborzati viszonyok miatt a község és vidéke növény- és állatvilága igen gazdag és változatos.

ÖRÖKSÉGÜNK

a településképi szempontból meghatározó építészeti, műemléki,
táji és természeti értékek, településképi jellemzők

A bronzkorban már lakott település volt. A község határában működött 1346 és 1554 között a gazdagságáról híres lövöldi karthauzi kolostor.

A török veszedelem csaknem teljesen elpusztította a települést. Mivel azonban a munkák elvégzéséhez, földműveléshez munkaerőre volt szükség, Gróf Eszterházy Imre püspök nagyarányú betelepítésének köszönhetően a környék is benépesült. Az 1720-as években a kolostori romoktól keletre a Mainzi választófejedelemségből németek érkeztek, ez volt Városlőd, míg innen nyugatra bajor és cseh nyelvterületről érkeztek letelepülők, ennek a településnek a neve Pille lett (Pila cseh nyelven deszkametszőt jelent). Mindegyik településnek volt szalmával fedett fa temploma, különálló haranglábbal, temetővel. Ezért van Városlődön ma is két temető. 20 év alatt a két település szinte összenőtt. Ezért Padányi Bíró Márton püspök 1747-50 között megépíttette a római katolikus Szent Mihály-templomot. A torony csak 20 évvel később épült.

Műemléki védettséget élvező ingatlanok helyrajzi számai

- római katolikus templom és plébánia
568, 570

-népi építészet emlékei a Pápai utcában:
822, 738-739, 737, 743, 740, 745, 751, 752, 753, 707, 723.

- Flórián-kápolna
606

- Kálvária, stációk, kápolna
219

Műemléki környezet

Helyi védelem alatt álló épület

Műemléki védelem alatt álló épület

VÁROSLŐD MŰEMLÉKI ÉS HELYI VÉDETTSÉGŰ INGATLANAI

A település értékei közül kiemelkedik a Flórián-kápolna 606 hrsz.), amely a védett népi lakóházaktól távol, egyedileg helyezkedik el a Kossuth és Kolostor utcák találkozásánál.

A településen több épület (általában az 1800-as évek utolsó éveiben illetve az 1900-as évek első éveiben épültek) országos védettséget élvez. Különösen a népi lakóházak jelentőségét növeli, hogy a Pápai utcában nem egyedileg, hanem együttest alkotva helyezkednek el (822, 738-739, 737, 743, 740, 745, 751, 752, 753 hrsz-ú ingatlanok).

A műemlékek Városlődön szerencsés módon élő részét képezik a település épített környezetének, minden épületet rendeltetésszerűen használnak, egyeseket emellett fel is újítottak-helyreállítottak. A műemlékek ezen felül a település idegenforgalmi látványosságai között is előkelő helyen állnak. Ezekből adódóan a műemlékeknek tehát nem csak eszmei, hanem használati értéke is van.

A műemléki környezetben tervezett változtatásokkal kapcsolatban a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal területileg illetékes Igazgatóságát be kell vonni.

Mivel a műemléki környezet része a látványvédelem térségeinek is, ennek előírásait ott is figyelembe kell venni

A műemlékek felújításával-rekonstrukciójával kapcsolatban a terv a következőket rögzíti:
A Szabályozási Terven jelölt országos és helyi művi értékvédelem alatt álló telkek építményei a területileg illetékes Kulturális Örökségvédelmi Hatóság véleményének figyelembevételével az övezeti paraméterektől függetlenül eredeti formájukban helyreállíthatók-újjáépíthetők. Az eredeti állapotot az egész épületre kiterjedő legalább M=1:50 léptékű, az épületrészletek esetében M=1:10 léptékű felméréssel és fotódokumentációval kell bemutatni, amelyet csatolni kell az engedélyezési dokumentációhoz.

R.k. plébániaház, barokk, 18. sz. a Karthauzi kolostor (, 14. sz.) területére épült

1982-ben került kialakításra a városlődi Német Nemzetiségi Tájház a Kossuth u. 1. szám alatt, amely a 19. század jellegzetes bakonyi építkezési stílusát őrzi. Ebben a stílusban épült ház ma már csak elvétve látható.

A tájház két épülete egy szalagtelken áll. A helyi domborzati viszonyokat előnyösen kihasználandó az ilyen szalagtelkekre általában több házat építettek egymás mellé (ma sorházaknak neveznénk őket), amelyekben kezdetben a családtagok, rokonok éltek. Később azonban különböző okok miatt már teljesen idegen emberek is laktak közös udvarban, az egymás mellé épített házakban.

ÁMK Német Nemzetiségi Általános Iskola régi épülete

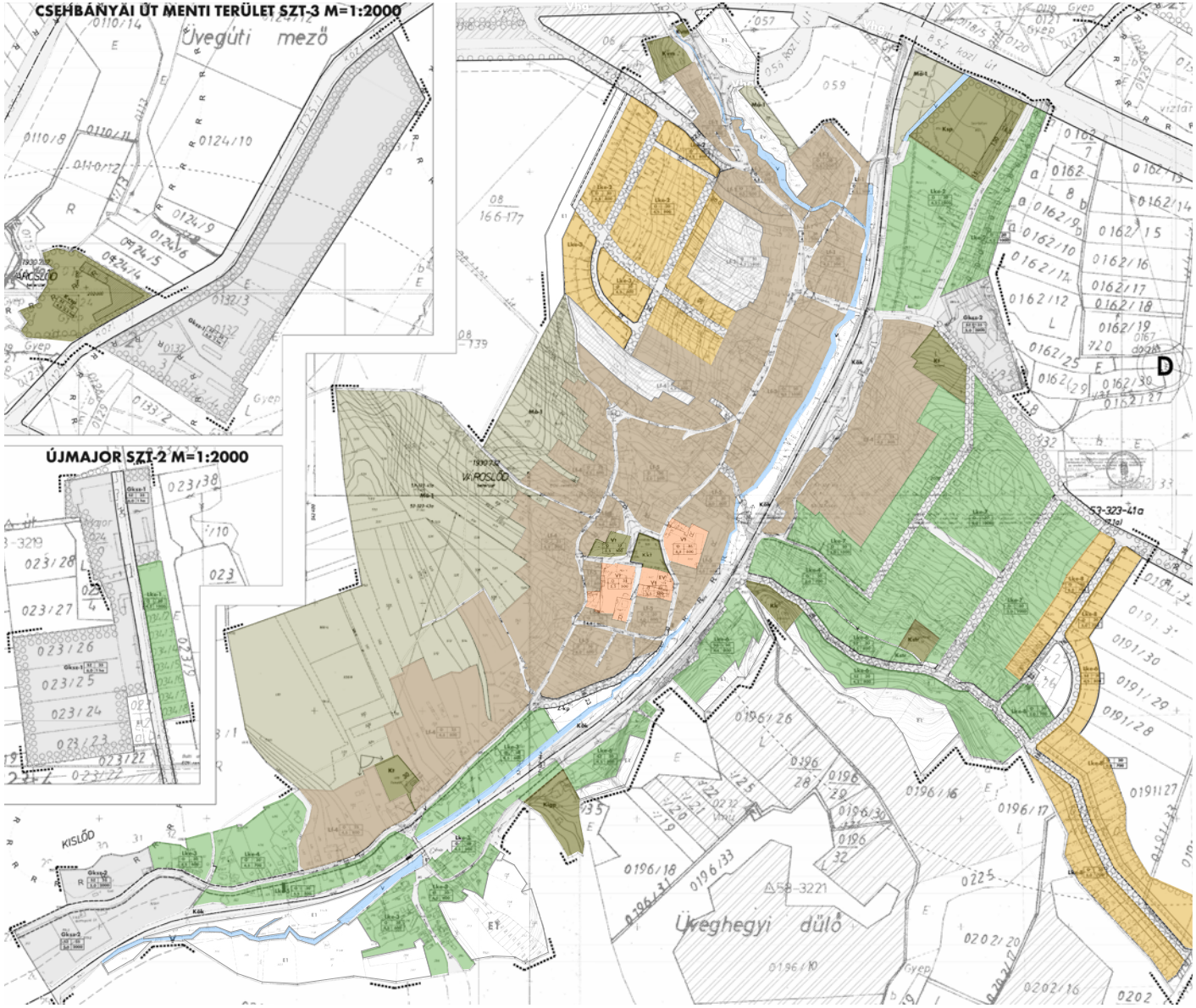

A kálvária kápolna 6 stációval együtt 1859-ben épült fel. A további 8 fülke egyes családok adományaiból készült. Érdekessége a kálváriának, hogy a domb aljában is áll külön egy fülke, benne az utolsó vacsorát ábrázoló képpel. A képeket Kukurelli bádogra festette. Frey Mátyás plébános 1971-1972-ben mind a 15 stáció festményeit a Farkas Tibor által készített időálló domborművekkel cseréltette ki. A stációk és a kálváriakápolna műemlékjellegű épületként vannak nyilvántartva.

4

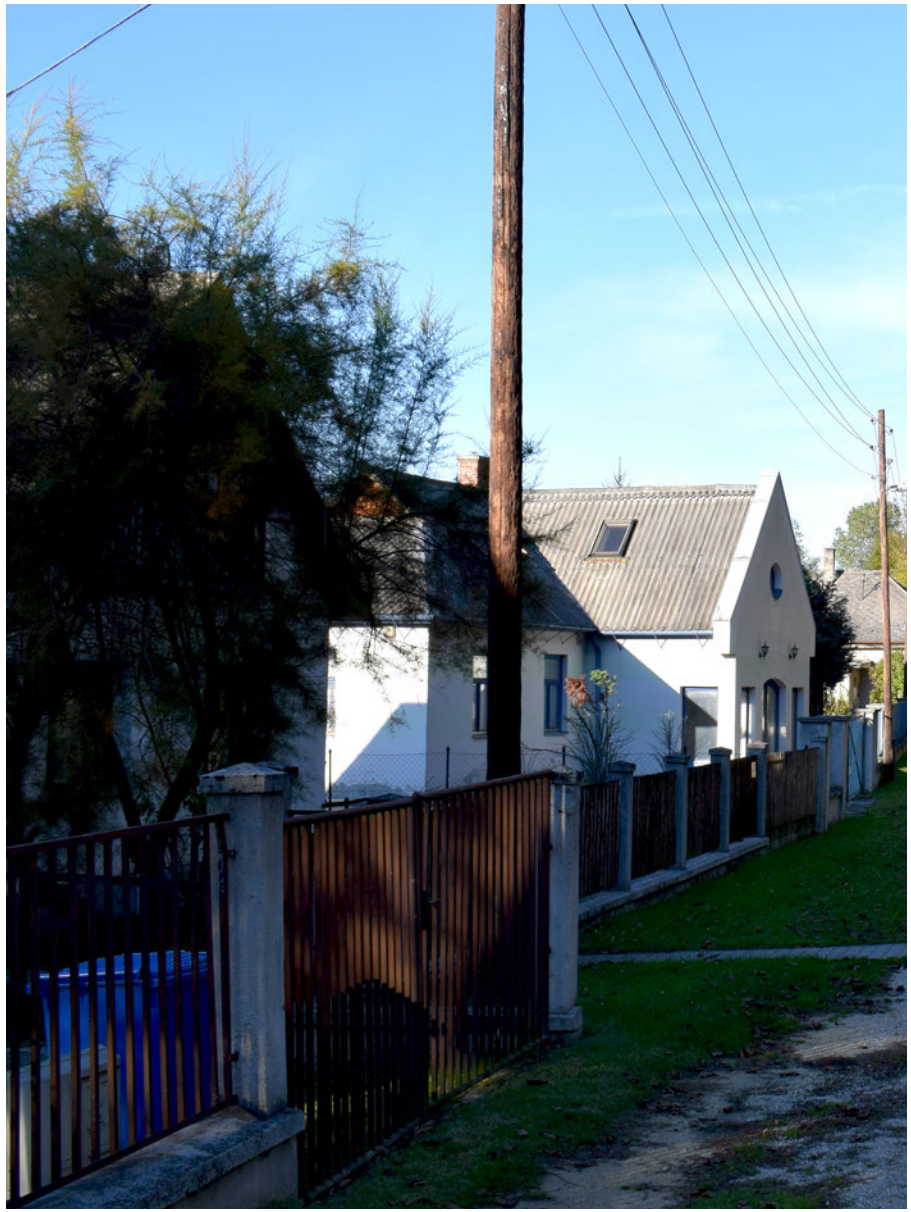
ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRÉSZEK VÁROSLŐDÖN

általános településkép, településkarakter

Városlőd községet településszerkezetét illetően a halmaztelepülés kategóriába tartozónak tekinthetjük. A települést több irányban kivezető utak jellemztik. Az utcák hierarchikus rendje az ősi fésűs , szalagtelkes településszerkezetre utal.

- Kertvárosias lakóterület
- Falusias lakóterület
- Településközponti vegyes terület
- Különleges területek
- Új, átalakuló, beépülő településrész
- Gazdasági terület
- Mezőgazdasági felhasználású terület
- Bépítésre nem szánt terület

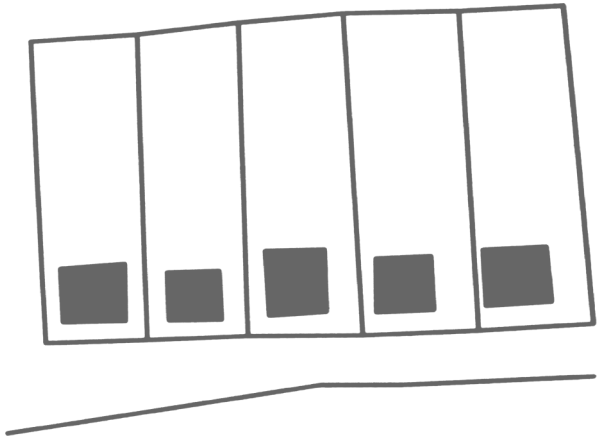
VÁROSLŐD BELTERÜLETE

KERTVÁROSIAS LAKÓTERÜLET

A Kálváriától délre az Iglauer-park területéig erdőkkel tagolt, a park után a Torna patak két oldalán alacsony beépítési intenzitással jellemezhető lakóterület található. A két tömbben a telekméretek és alakok egyediek, nagymértékben alkalmazkodva a környezet adottságaihoz. A beépítési mód jellemzően szabadonálló.
Kertvárosias lakóretület található a Strand utca és a Veszprémi út közötti területen egy nagy tömben.
Karakrerileg ebbe a csoportba tartozik a Hölgykő utcára felfűzött épületek sora.
A telkeken jellemzően négyzetes alaprajzú házak találhatók, sátor-, illetve nyeregtetővel. A házak között a 60-as évek földszintes beépítései mellett a 80-as évek kétszintes családi házas beépítései is megjelennek. Az összességében rendezett utcakép (egységes kerítés, építési vonal, egységes hajlászög) elsősorban a régi beépítéseknél figyelhető meg, hogy az új épületek nem illeszkednek.

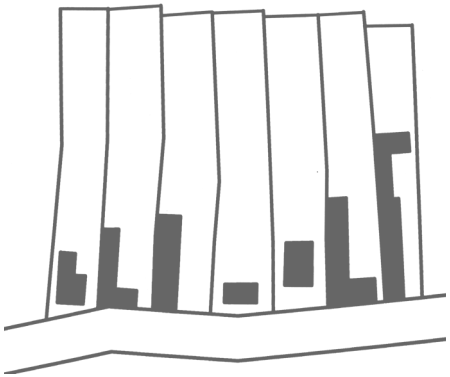

FALUSIAS LAKÓTERÜLET

Ezek a település legrégebben kialakult vonalvezetéssel rendelkező utcái, fő jellegzetességük a tradicionális, szabálytalan szerkezet, a közökkel-árkokkal-patakokkal tagolt A domborzati vizsonyok következtében kialakult hosszú, keskeny telkeken az épületeket egymás mögött építették fel. A telkek szabálytalan elhelyezkedése miatt az előkertek mérete változó., nem alakult ki építési vonal., a homlokzat és az ucta viszonya változatos képet mutat. Értékes házak és utcaképek gazdagítják a településrészt, melynek megőrzése kiemelt jelentőséget kell kapjon.

6

A SOROS-TERV RŐL
NE HAGYJUK SZÓ NÉLKÜL!

ELADÓ

TELEPÜLÉSKÖZPONTI VEGYES TERÜLET

Jellemzően a település magja a katolikus templom, az egykori karthauzi kolostor köré települt intézményi területek, melyeknek közösségszervezési és településképi szerepe egyaránt jelentős.
A területen található épületek, utcakép részletek védelme kiemelt figyelmet kell élvezzen.

ÚJ, ÁTALAKULÓ, BEÉPÜLŐ TELEPÜLÉSRÉSZ

A településen két tömben alakitottak ki új építési területet, melyből az egyik tulajdonképpen beépült. A másik tömb beépítése elkezdődőtt Szabadonálló beépítési módon. Jellemzőenkonyolt magastetős épülettekkel.

A tetőformák felesleges tagolásának visszafogásával és a tetőfedő anyagok színének, dőlésszögének egységesítésével jelentős településképi eredményt lehet elérni a területen.

KÜLÖNLEGES TERÜLETEK IGLAUER PARK

Üdülőterületként is jellemezhető az Iglauer Park területe, amely egyben a település egyik legnagyobb zöldfelülete is, elsődleges funkciója azonban a Városlődre látogatók szervezett kiszolgálása, üdültetése többféle színvonalú szálláshelytípussal.
A jelenlegi beépítés és az épített örökség óvásának építészeti minősége példaértékű.

KÜLÖNLEGES TERÜLETEK TEMETŐK

A kultúrtörténeti jelentőségű temetők a történelmi település szélein helyezkedek el egy kisebb és egy nagyobb tömben .A temetők a donboldalba simulnak, szinte beleolvadnak a környezetbe, amibe a temetők környezetében ültetet fasorok, a temetők gazdag növényvilága is segítséget nyújt. A temetők lekerítése áttört drótfonatos kerítéssel, terméskő kerítésfallal történik. A bejáratot gazdagon díszített kovácsoltvas kerítéskapuk nyitják-zárják.

KÜLÖNLEGES TERÜLETEK
KARTHAUZI KOLOSTOR

A kultúrtörténeti jelentőségű a Katolikus templom kertje és a plébánia területe, amelyek az egykori karthauzi kolostor területén helyezkednek el.
A település magját jelenti, közösségi és turistikai,örökségi és régészeti jelentősége kiemelt.
Épületeit műemléki védelem óvja.

KÜLÖNLEGES TERÜLETEK
KÁLVÁRIA

Különleges területként jeleníthető meg a Kálvária is, amely a település zöldfelületi rendszerében is jelentős, de környezetétől való védelmi igénye és funkcionalitása megkívánja a település szerkezetén belüli elkülönítést. 1859-ben épült a kápolna 6 stációval. Krisztus szenvedését ábrázoló képek voltak a stációban. Az építkezés a hívek anyagi áldozata és munkája révén valósult meg. A további fülke egyes családok adományaiból később épült. A kálváriát 1860. augusztus 12-én avatták fel. A kálvária kápolnát és a stációkat nemrégiben újították fel.

GAZDASÁGI TERÜLET

Alapvetően a község szélére telepedett üzemek és telephelyük alkotják a település ezen részét. Az épületek jellemzően szabadon álló beépítésben épülnek. Az épületek nem illeszkednek a tájba, erős tájsebet képeznek a környezetükben.

MEZŐGAZDASÁGI FELHASZNÁLÁSÚ TERÜLET

Városlőd nyugati szélén a Kolostor és a Pille utcák feletti területen, apró parcellákra felosztva a „háztáji” termelés központi helyszíne. Jellemzően zöldség és takarmány termelés folyik az apró földeken.

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLET

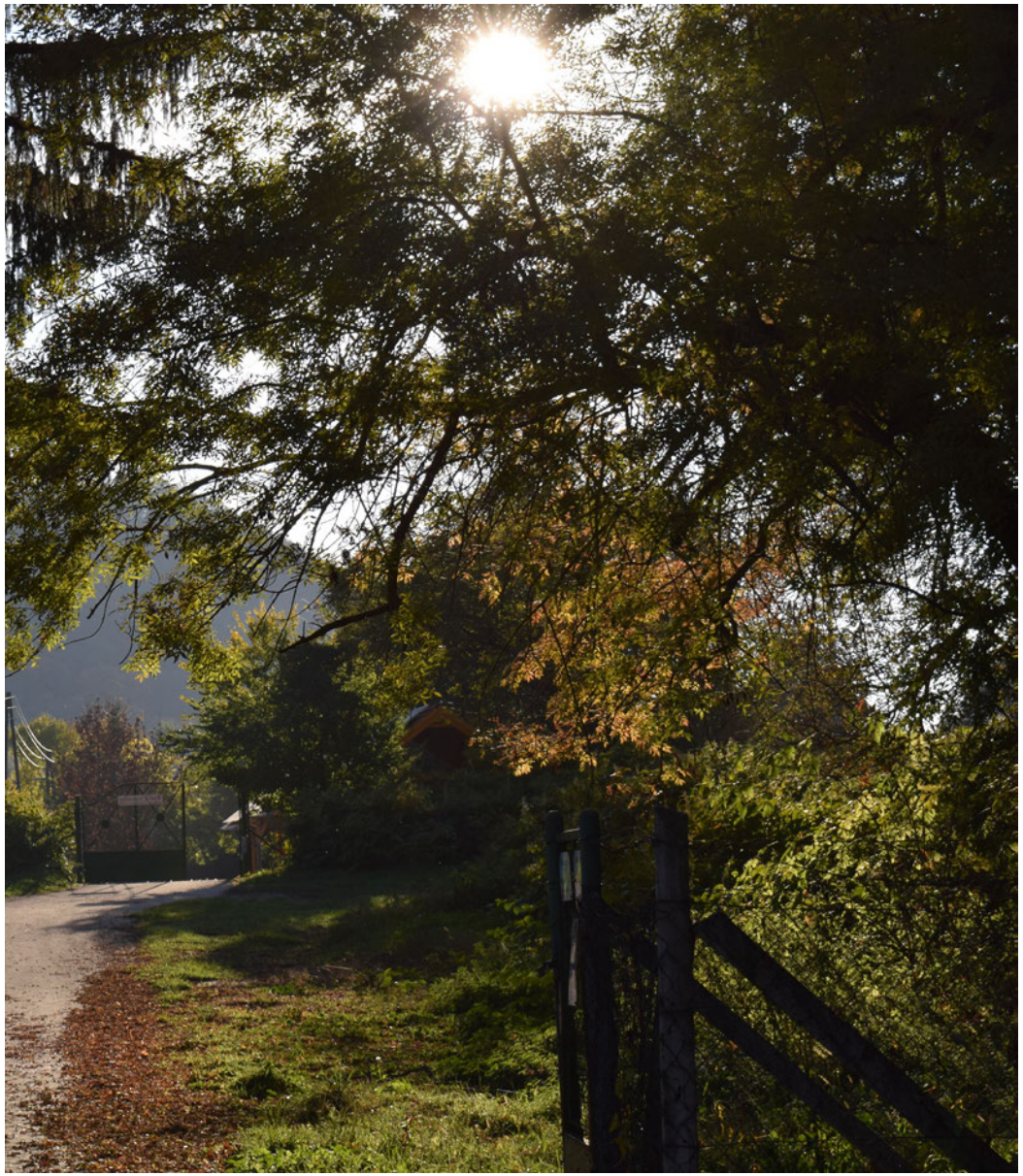
A település zöldfelületi rendszerében a legjelentősebb az Iglauer Park és a Kálvária valamint a temetők. A Sportpálya elsődleges funkciója nem zöldterületi, a településen fő-funkciójú zöldterület nem került kialakításra. A legjelentősebb e szempontból a Torna-patakot övező területek zöldterületi kialakítása lenne, ahol ez a vasúti területet nem sértené, és amely összhangban lehetne a vízvédelmi szempontokkal is.

A település külterületét legnagyobb részt erdők és mezőgazdasági területek alkotják.

5

ÁLTALÁNOS ÚTMUTATÓ

az építkezés előkészítésére vonatkozó ajánlások

AZ IGÉNYEK MEGFOGALMAZÁSA

Mindenek előtt fel kell mérnünk anyagi lehetőségeinket és a család életviteléhez vagy a megbízáscéljához igazodó valós igényeinket. Ennek alapján összeállíthatunk egy építési programot (szobaszám, fontosabb berendezések helyszükséglete, tárolási igények, háztartás jellege, kedvelt hangulatok stb.) kiemelve a számunkra lényeges tervezési szempontokat (akadálymentes, ökologikus, passzív, épületautomatizálással fel szerelt, hagyományos, modern, többgenerációsstb.), melyeket megosztunk az építésszel. Kerülendők a túlzott méretek, melyek többletköltséget jelentenek mind az építés, mind pedig a fenntartás terén.[Ne feledjük: egy jól megtervezett és igényesen fölépített épület később igény szerint bővíthető. Vegyük számba a majdani fenntartási költségeket is!]

A TELEK KIVÁLASZTÁSA

Olyan helyet válasszunk,amely nem csupán álmainknak,de életmódunknak, és az általunk összeállított építésiprogramnak is megfelel. Más szempontokat kell figyelembe venni egy történelmi utcakép vagy egy új parcellázás esetén. Meghatározzák lehetőségeinket többek között a terepviszonyok, a telek beépíthető részének helyzete, azon belül a beépítés mértéke. Egyeztessünka főépítésszel, tisztázva, hogy a területre érvényes előírások biztosítanak-e lehetőséget az általunk elképzelt épület megvalósítására! Egy-egy területre eltérő településképi előírások érvényesek,melyek eleve meghatározhatják épületünk jellegét:a tető formáját, a fedés típusát, a kerítést stb. Tájékozódjunka terület sajátos tulajdonságairól (széljárás, benapozás, szabályozás,fejlesztési kilátások), a szomszédban várható beépítésekről és azok hatásairól, a közművesítés mértékéről.[Már a telek kiválasztásakor kérjük építész segítségét!]

AZ ÉPÍTÉSZ KIVÁLASZTÁSA

Hogyan válasszunk építészt? A tervezéssel építészt bízzunk meg, akit elsősorban a referenciamunkák alapján válasszunk ki! Ebben segítségünkre lehetnek a szakfolyóiratok, az építészek saját honlapjai, vagy a település büszkeségeit felsorakoztató, zsűrizett mintaportfolió. Bátran csengessünk be egy-egy tetszetős házba, bármerre is járunk. A büszke tulajdonosok, ha elégedettek voltak az építésszel, általában szívesen megadják elérhetőségét,amely alapján célszerű megtekinteni néhány további munkáját is. Az engedélyezéshez vagy a bejelentéshez szükséges tervdokumentáció mellett a kiviteli terv garantálja számunkra, hogy átgondolt részletekkel, az előirányzott költségkereten belül maradva, építészetileg magas színvonalú, értékálló épület szülessen. [Nem érdemes spórolni a tervezési díjon, amely elenyésző az épület négyzetméterárához képest. Egy kvalitásos építész terve komoly költséget, és nem kevésbosszúságot takarít meg számunkra.].]

EGYEDI ARCULAT

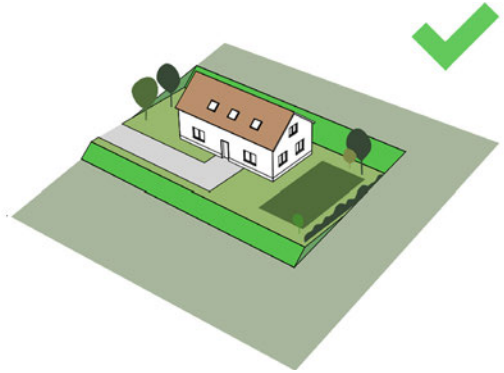
Egykor minden ház hasonlatos volt a többihez: a környéken beszerezhető építőanyagokból, az általános életkörülményekhez igazodva épült, a méreteket, nyílásrendeket a meglévő formák után alakították. Mint rész az egészben, a ház rokonságot vállalt a többi házzal. Nem különb emlékmű akart lenni, hanem együtt kívánt élni velük. Ugyanakkor két egyforma ház nem volt egy településen sem! Építtetője azt a maga lelkéhez, szükségleteihez alakította. A különbség főként a homlokzati díszítésben, részletmegoldásokban volt tetten érhető. Manapság házunknak vajon mennyiben kell tükröznie egyéniségünket? Befolyásolnak-e a divatok? Házunk a magunk és családunk számára épül, általában életünk egyik legnagyobb vállalkozásaként. A jó épület nem csupán ízlés kérdése. Vannak meghatározható technikák,eljárások, amelyek alkalmazásával jól használható, a helyi építészeti karakterhez igazodó, arányosabb és esztétikusabb épület építhető. Ez a kiadvány ezeket a módszereket és szempontokatveszi számba, melyek alkalmazása egységes hangulatú beépítést eredményez. Ez adja egy település varázsát, jellegzetes karakterét, amiért azt választottuk jövendő lakóhelyünkké.
Szó nincs azonban uniformizálódásról: bizonyos alapszituációk, arányok betartása mellett is végtelenszámú, csak ránk jellemző variáció dolgozható ki.

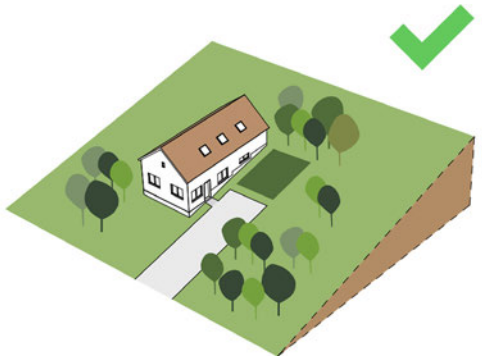
MIRE FIGYELJÜNK?

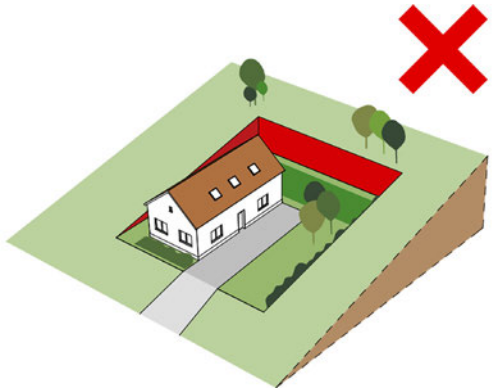
Az alábbi alapelvek családi ház és középület léptékére egyaránt vonatkoznak.

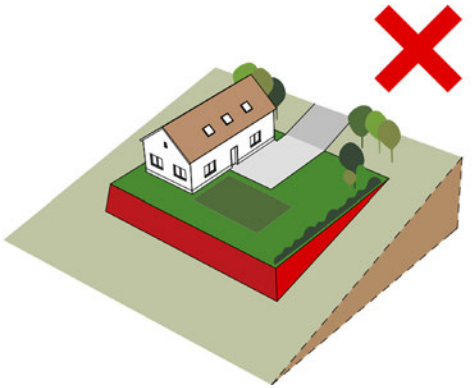
TEREPVISZONYOK

Kövessük a domborzatot! A szükségesnél nagyobb mértékű talajmunka (kiemelés,feltöltés) jelentős és felesleges költségtöbblettel jár, és örök sebet üt a tájban, csökkentve a saját és a szomszédos ingatlanok értékét is. Egy lelemé-nyes építész különböző eszközök (a szintek és a belmagasság meghatározá-sával, szinteltolással, jó térbeli elrendezéssel stb.) segítségével a táj megvál-toztatása nélkül tudja a lejtős terepre illeszteni a házat. Ha az életformánktól idegen a hegyvidék, a táj átalakítása helyett javasolt sík terepen telket keresni!

TELEPÍTÉS

Az épület telken való elhelyezésénél a helyi előírásokon, a terep és a talaj adottságain túl vegyük figyelembe:

- a benapozást, a szélirányt, és a kilátást
- a gyalogosan és gépkocsival történő optimális megközelítést (Az épület bejárata legyen jól látható, és építészetileg hangsúlyos helyen. Veszélyes, ha a gépkocsival áthajtunk a gyerekek által is használt pihenőkerten, gondoljuk át a gépkocsitárolás helyét.)
- a kert kialakítását és a jó kertkapcsolatot (Egy kopár, elhanyagolt telek és a rossz kertkapcsolat hosszú távon élhetetlenné teszi a legszebb házat is.)
- a telken meglévő növényzetet (A telek ékessége lehet egy-egy korosabb fa, melynek eszmei értéke is felbecsülhetetlen!)
- a szomszéd beépítés hatásait (kilátás, árnyékolás, áthallások)
- bővíthetőség lehetőségeit[Ne csak a házban, hanem kertben is gondolkoz-zunk! A kert tervezéséhez kérje kert-és tájépítészmérnök segítségét!][

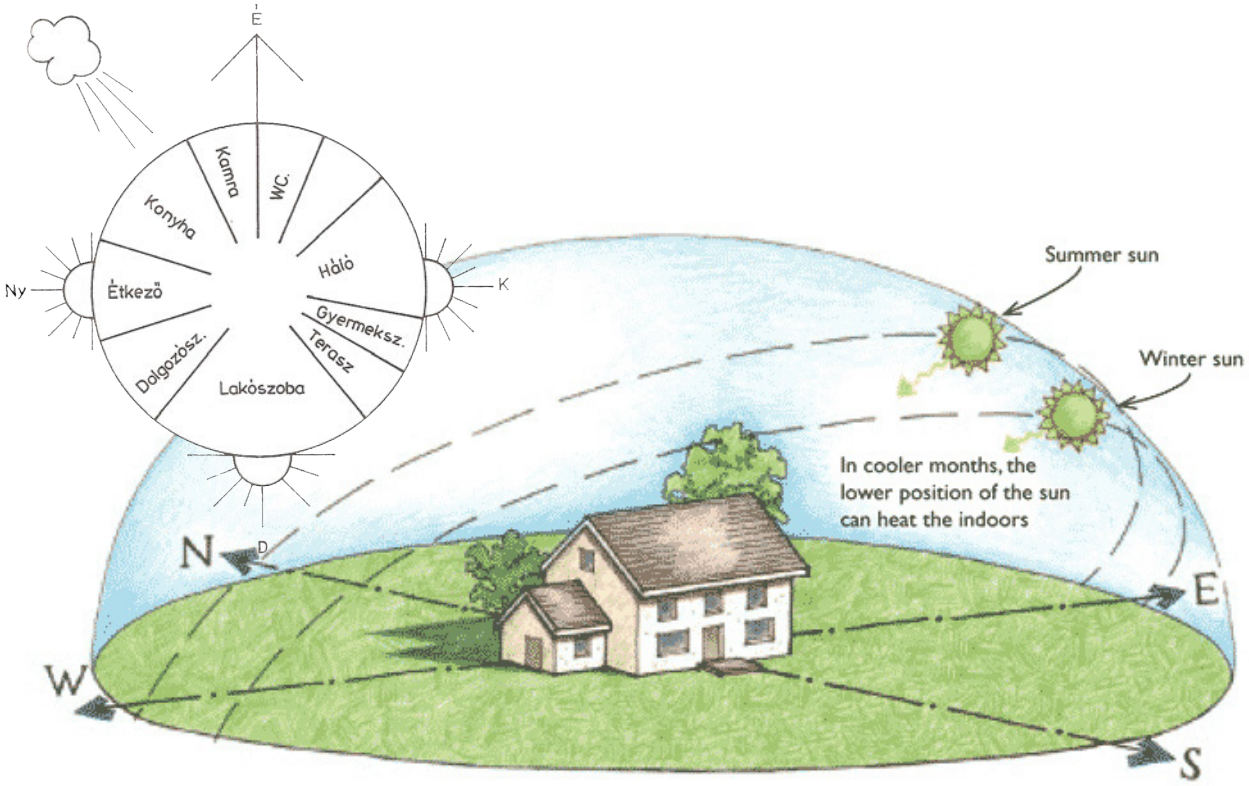
A jó telepítés az alap, amire jó házat lehet építeni.Ne feledjük: a jó telepítés nem pénzkérdés!]

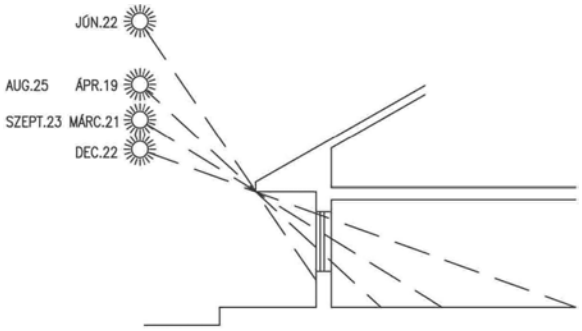

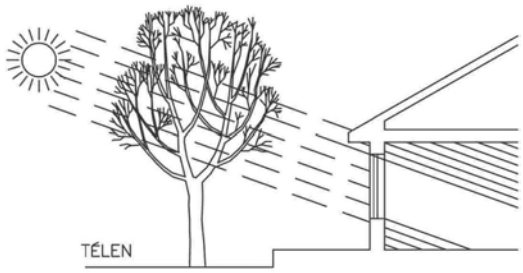
TÁJOLÁS

A megfelelő tájolásra az energiatakarékosságon túl a mentális komfortérzet miatt is figyelnünk kell. Általános szakmai konvenció, hogy a hálószobák keleti (É-K, D-K), a konyha ésa kamra északi (É-Ny, É-K), a nappali déli (D-K, D-Ny) tájolása a kedvező, ezek maradéktalan érvényesítése ugyanakkor nem mindig lehetséges. Fontos, hogy a huzamos tartózkodásra szolgáló helyiség lehetőleg benapozott legyen, a napsugárzás ugyanakkor hátrányos lehet nyáridőben, mert a helyiségeket túlságosan felmelegíti. Ez ellen a legegyszerűbben átmeneti terekkel és árnyékolással lehet védekezni. Az évszakonként változó napmagassághoz igazodva egy jól elhelyezett tornác télen és tavasszal, amikor nagy szükség van az energiafelvételre, nem akadályozza a benapozást, a nyári időszakban azonban védelmetnyújt a túlzott felmelegedés ellen. Természetes, szép és olcsó árnyékoló „szerkezet" egy megfelelően elhelyezett lombhullató fa koronája, amelyszintén az előbbi elven működik. A benapozás vizsgálatakor vegyük figyelembe a környezetben lévő árnyékot vető objektumokat, épületszárnyakat is. A hazánkban észak-nyugati uralkodó széliránynak kitett homlokzatokra kevesebb nyílás kerüljön, a teraszt lehetőleg a széltől védett helyzetbe helyezzük.

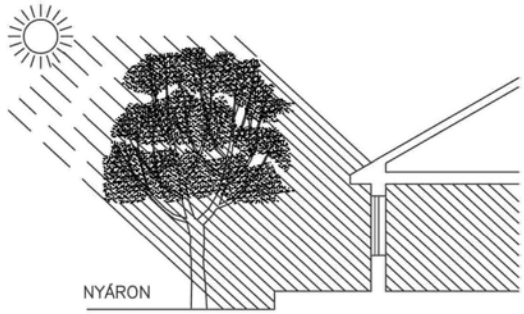

Déli homlokzat árnyékolása vízszintes árnyékoló síkkal

Déli homlokzat árnyékolása vízszintes árnyékoló síkkal

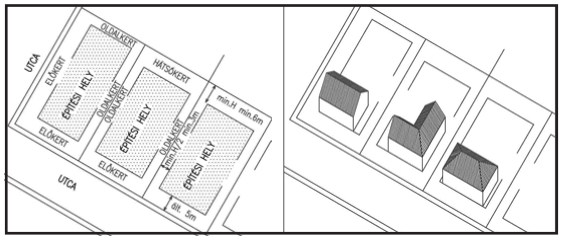
Növényzet árnyékoló hatása

A HÁZ ELHELYEZÉSE

Minden telekre egy meghatározott beépítési szabály vonatkozik, ez lehet oldalhatáros, szabadonálló,ikres, vagy zártsorú. Ez határozza meg, hogy a telken belül hova helyezhető el az épület.

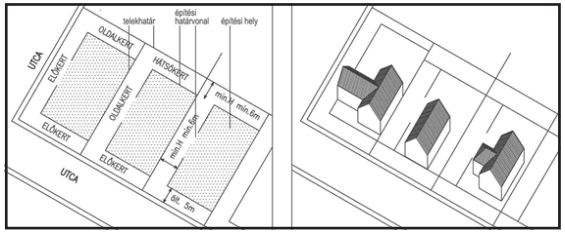
SZABADONÁLLÓ

A szabadonálló beépítés esetén az épületnek minden irányban lehet teljes értékű nyílászárója,ugyanakkor számos szempontot (benapozás, szélvédettség, tájolás, megközelítés, kertkapcsolat,terepre illesztés stb.) figyelembe kell venni a jó elhelyezéshez. Ezek rangsorolásaés az egyensúly megteremtése az építész feladata és felelőssége.

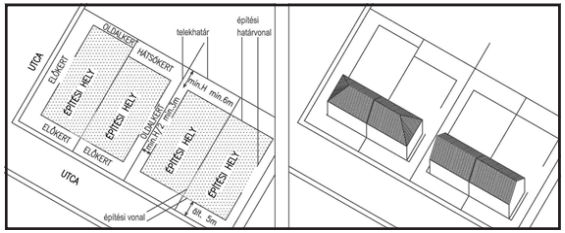
OLDALHATÁR

A hazánkban igen elterjedt oldalhatáron álló beépítés nem a szegénység, hanem a józanság jele: az épület helye és az oldalhatáron álló homlokzati nyílászárók elhelyezése korlátozott, ugyanakkor vitathatatlan előny a kíváncsi tekintetek és az áthallások elől védettebb intim udvar, a keskenyebb telek optimális kihasználása, és a kedvező tájolás. Egy jó arányú oldalhatáros épület egyszerű tetőformájával gazdaságos kialakítást tesz lehetővé, jól tagolható, és rugalmasan bővíthető.

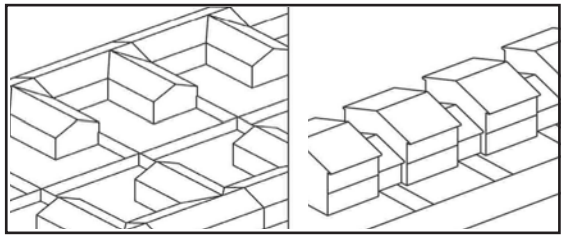
IKRES

A telektakarékossági okokból kialakult, sok kompromisszumot igénylő. ikres beépítéskor a tervezőknek gondosan kell arra ügyelni, hogy a két ház tömege, homlokzata harmonikusan illeszkedjék egymáshoz. Fokozott figyelmet igényel a jó kertkapcsolat, a benapozás és a jó tájolás feltételeinek biztosítása mindkét háznál. A jó szomszédsági viszony és az ingatlanértéke nagyban függ attól, hogy egy átgondolt tervezés eredményeként jól elkülönül-e egymástól a két ház élettere.

ZÁRTSORÚ

A zártsorú (teljes, vagy hézagos) beépítés leginkább régebbi, városi szövetben fordul elő, ahol kötött az épület helye, hiszen a kialakult állapotra tekintettel kell lenni: adottak a szomszédos épületek, melyekhez igazodnunk - tűzfalaikhoz csatlakoznunk - kell. A meglévő szövetbe illeszkedő homlokzat mellett nagy gondosságot igényel a kapuáthajtó, az udvar kialakítása, a kertkapcsolat és a megfelelő benapozás kérdésének megoldása.

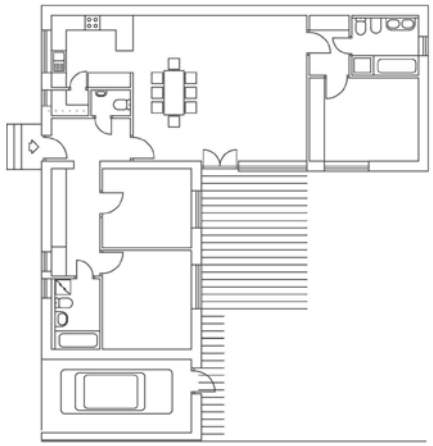

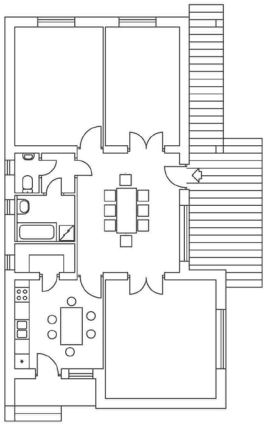
ALAPRAJZ, ARÁNYOK, TÖMEG

Egy jó alaprajzzal jelentős költségeket takaríthatunk meg! A rossz alaprajz harmóniát nélkülöző homlokzati arányokat és rossz tömegarányt (terjengős vagy túlbonyolított, túlzó tömeget, aránytalan léptékű, „túlsúlyos", dobozszerű házat) eredményez! Ne feledjük: otthonunk alaprajza visszahat családi életünk minőségére, ezért fokozott gondossággal alakítsuk ki a családi élet színteréül szolgáló központi teret, annak kapcsolatait.

A jó alaprajz ismérvei:

- logikus és indokolt térkapcsolatok és méretek, igazodva a funkcióhoz (a család életviteléhez)
- tájékozódást segítő, átlátható térszervezés
- minimalizált közlekedők
- közvetlen kertkapcsolat
- átszellőztethető, világos helyiségek
- elegancia, optimális méretű szervízterek (a szűkös előterek és a terjengős lakóterek összeházasítása diszharmóniát szül)
- kert esetén épületen belüli tárolók (utólag elhelyezett melléképületek helyett)
- a jó alaprajzhoz rugalmas bútorozhatóság

A széles, terjengős alaprajz széles „arcú", magas, „túlsúlyosnak" tűnő házat eredményez. Aránytalanul nagy tető illeszthető rá, a sötét középfolyosó nem szerencsés.

A keskeny alaprajzra keskenyebb, az emberi arányokhoz jobban igazodó oromfal illeszthető, mely környezetében nem tűnik túlsúlyosnak. A helyiségek naposabbak, a tornácról fényes közlekedő nyitható.

FENNTARTHATÓSÁG, ENERGIATUDATOSSÁG

Az energiatudatosság szemlélete az egész tervezésen végig kell, hogy vonuljon! Gazdaságosan megépíthető és fenntartható konstrukciót érdemes létrehozni, mely környezettel harmonikus viszonyra törekszik, teljes életciklusa során.
- Mindenekelőtt javasolt az igények mértéktartó meghatározása az építési program összeállítása során. Csak akkorát építsünk, amekkorára szükségünk van, hiszen egy jó tervezésű ház bővíthető, átalakítható, azaz rugalmasan képes alkalmazkodni a jövőbeli igényekhez.
- Átgondolt alaprajzi rendszerrel (megfelelő tájolás, jó térszervezés, átmeneti terek, napcsapdák, tornác,árnyékolás) költséges gépészeti rendszerek nélkül is sokat tehetünk környezetünkért, szemben egy túlzó igényszinthez párosuló mértéktelen fogyasztással.
- Az épületszerkezetek optimális megválasztásában (réteges falszerkezetek, hőszigetelés) segítséget nyújt az építész. Az építési anyagok átgondolt használata csökkenti a káros emissziót és gondot fordít az újrahasznosíthatóság kérdésére is.
- A fenti alapvetéseket támogathatják speciális épületgépészeti rendszerek (szürkevíz felhasználás, szolárrendszerek, alternatív energiaforrások stb.) is, melyek optimalizálása gépész tervező feladata.
- Az energiatakarékosságot a mindennapi okos használattal (a nulla energiaigényű, hőszigetelt épületekesetén nyáron a nyílászárók árnyékolásával, nappali zárva és éjszakai nyitva tartásával; télen a gyors, minél nagyobb felületen történő többszöri szellőztetéssel stb.) is támogassuk, hisz e nélkül mit sem érnek az előbbiekben felsoroltak!

ÉRTÉKÁLLÓSÁG

Az építéssel manapság együtt járó anyagi és formai pazarlással szemben a valódi szükségletek felismerésén alapuló,korszerű, a táj karakterét tisztelő, jellegzetességeit tükröző ház a múló divathullámokat is túlélő ÉRTÉK mind az építtető,mind pedig a közösség számára. Ismerjük megkörnyezetünket, az adott település építési hagyományait, melyek évszázadok tapasztalatának eredményei. Meríteni ebből a tudásból olyan könnyebbség, mellyel érdemes élnünk! Egy értékálló ház titka a jó telepítésben, a méretek és az arányok harmóniájában, az ésszerű alaprajzi szerkesztésben valamint az átgondolt anyagválasztásban rejlik.

6

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

a településkép minőségi formálására vonatkozó ajánlások

Arra a kérdésre, mitől szép egy lakóház, nem lehet egy mondatban válaszolni. Neves építészek és filozófusok a különféle megközelítések ellenére egyetértenek azonban abban, hogy a közhiedelemmel ellentétben a szépség nem szubjektív, nem részrehajló. Szép az, ami érdek nélkül tetszik, mondja Kant. A szépség sokféle lehet. Borainkról sem mondhatjuk, hogy a vörösbor jó, a fehér nem. Tudva, hogy bizonyos alkalmakhoz, ételekhez jobban illik a vörös, mondhatjuk, hogy mi a rozét szeretjük. Ebben a fejezetben nem szeretnénk egyoldalúan állást foglalni, leszűkíteni a lehetőségeket. Viszont szeretnénk bemutatni, hogyan kerüljük el a legáltalánosabb hibákat, ne járjunk úgy, mint a borász, aki gyakorlatlanul túlkénezi borát.

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ | KERTVÁROSIAS LAKÓTERÜLET

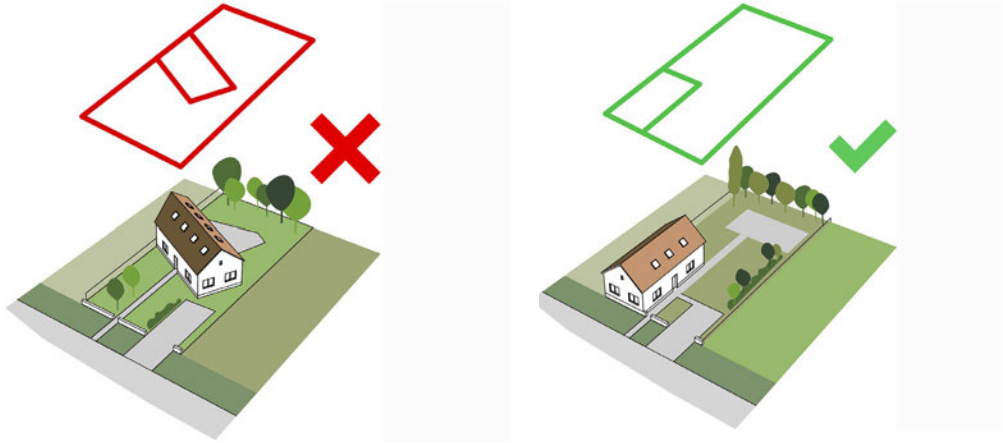
TELEPÍTÉS

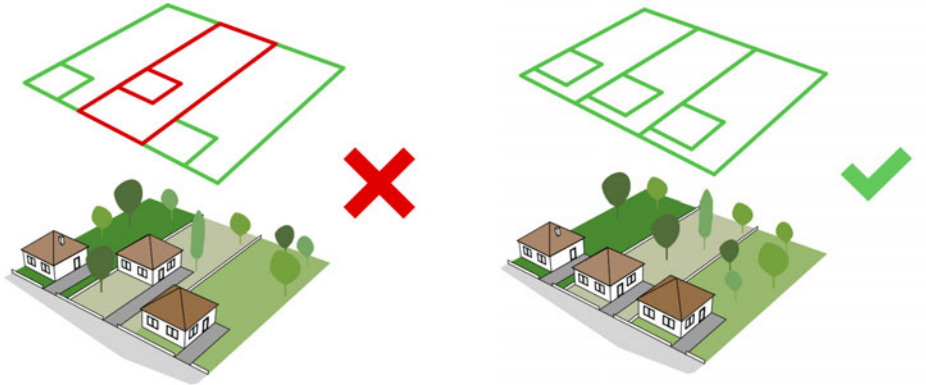
A kertvárosias beépítésű településrészeken a telkek szabályosan kiosztva, a raszteres úthálózatra merőlegesen helyezkednek el. A telken a családi házak telepítése oldalhatáron álló, a házakat az utcavonaltól előkert választja el.

A nem utcára merőlegesen telepített, indokolatlanul, nagy mértékben hátrahúzott családi ház építése nem elfogadható. Új építés esetén a családi ház a telek oldalhatárán álljon. A házat oldalhatártól 1 m -re, ún. csúrgótávolság kialakításával javasolt elhelyezni.
Előkertes beépítés esetén az előkert mérete a környező beépítéshez igazodjon, az utcavonalhoz közeli telepítés esetén megfelelő méretű, védett hátsó kert alakítható ki.

Egységes utcakép létrehozása egyenlő távolságra lévő épületekkel lehetséges.
Hátra húzással megtörik az utca ritmusa. Az utcafronttól egyenlő távolságra lévő épületek egységes nyugodt ritmusú képet adnak.

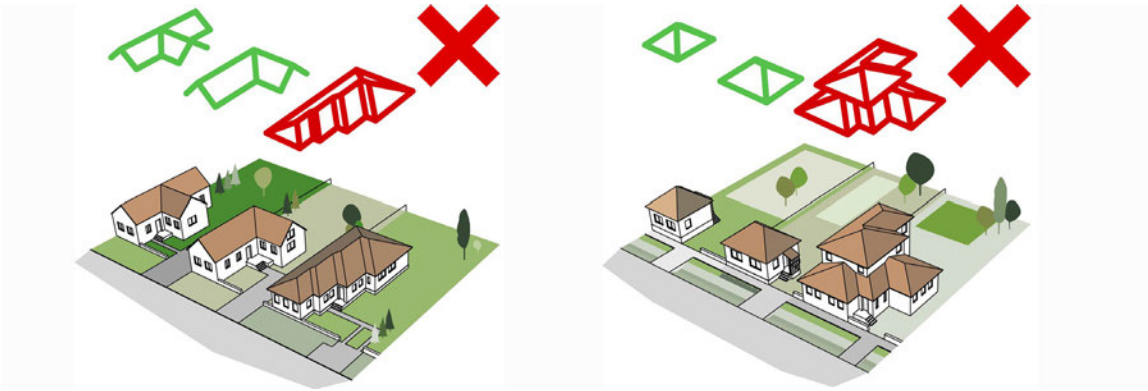

TÖMEG

A településrészt jellemzően négyzetes alaprajzú, széles, nagy fesztávú házak uralják. A meglévő épületek közé épülő új házaknak igazodniuk kell a kialakult állapothoz. Azonos tömegű épületek egységes utcaképet alkotnak. A kisebb, vagy túlzottan nagy, eltérő tömegű épületek megbontják az utcakép egységét

A túlságosan nagyméretű alaprajz, túlzottan tagolt épülettömeg kerülendő, az egyszerű tömegkialakítás javasolt.

MAGASSÁG

Városlőd kertvárosias beépítésű településrészén a házak magassága közel azonos. A családi házak jellemzően egy vagy két szinttel kerültek kialakításra.

A meglévő épületek közé épülő új házaknak hasonló magassággal kell épülniük, mint környezetükben jellemző. A túl magas házak nem illeszkednek a településrészbe.

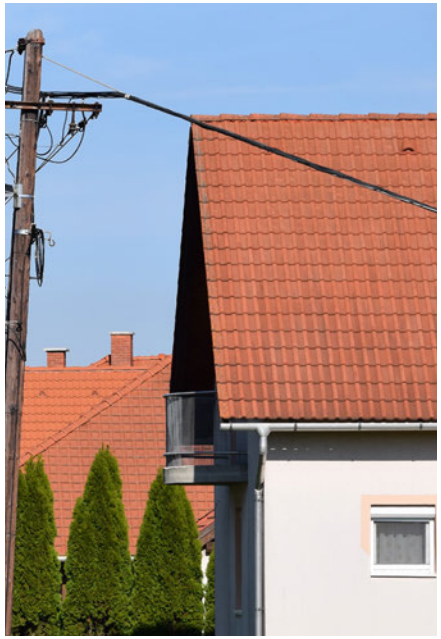
TETŐFORMA

A településrészen lévő családi házak tetőformája egyszerű. nyereg, illetve sátortető.

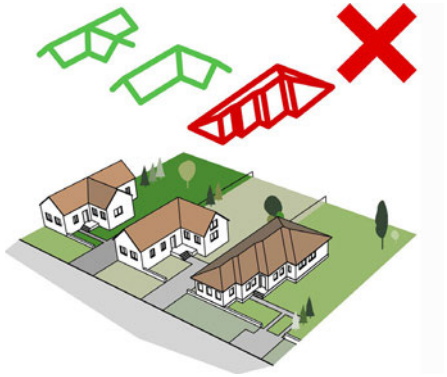
Új házak építésénél a szomszédok figyelembe vételével kell illeszkedni. Amennyiben az építési telek körül kialakult egy nyeregtetős házakból álló utcakép, úgy oda ne tördelt tetőformájú épület kerüljön, hanem a szomszédokhoz hasonló nyeregtetős tetőformájú.

Amennyiben az építési telek körül sátortetős épületek állnak, úgy oda ne bonyolult, tördelt tetőformájú épület kerüljön, hanem a többi épülethez hasonló tömegű és tető-formájú.

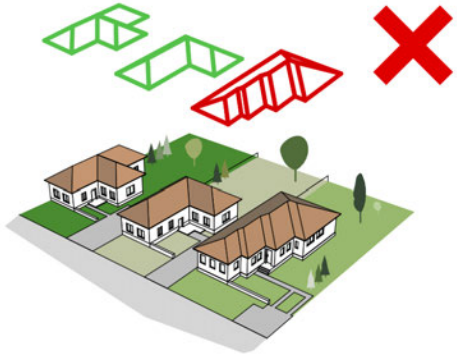

Eltérő tetőformájú épület idegenül hat, nem illeszkedik az utcaképbe, megbontja annak egységét. Azonos formájú tetőknél egységes utcakép jön létre.

TETŐHAJLÁSSZÖG

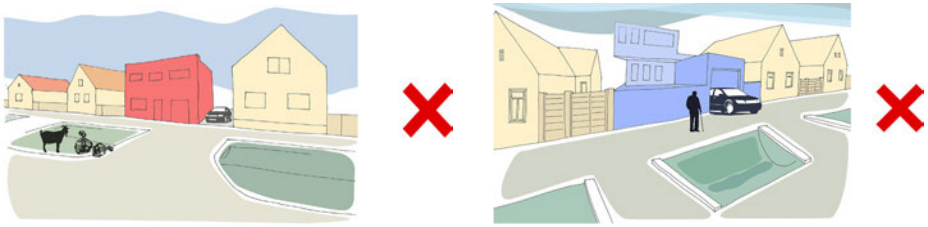
Városlőd kertvárosias beépítésű településrészén a házak tetőhajlásszöge közel azonos.

A meglévő épületek közé épülő új házaknak hasonló hajlásszögű tetővel kell épülniük, mint környezetükben jellemző. A túl magas (alpesi), vagy túl alacsony (mediterrán) hajlásszögű tetővel rendelkező épületek nem illeszkednek az utcaképbe, megbontják annak egységét.

Az épületek tömegén a meghatározó tetőfelületek hajlásszöge legalább 35°, legfeljebb 45° legyen.

Magas tetős környezetben kerüljük lapostetős kialakítást.

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ | FALUSIAS LAKÓTERÜLET

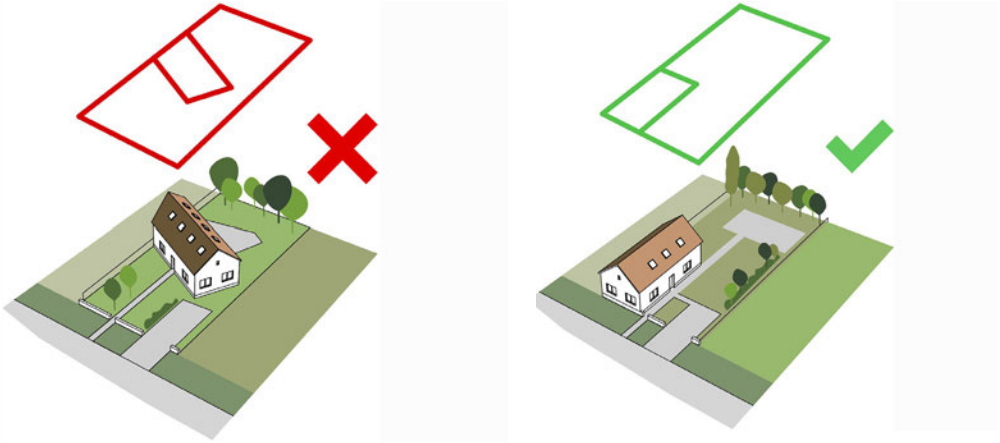
TELEPÍTÉS

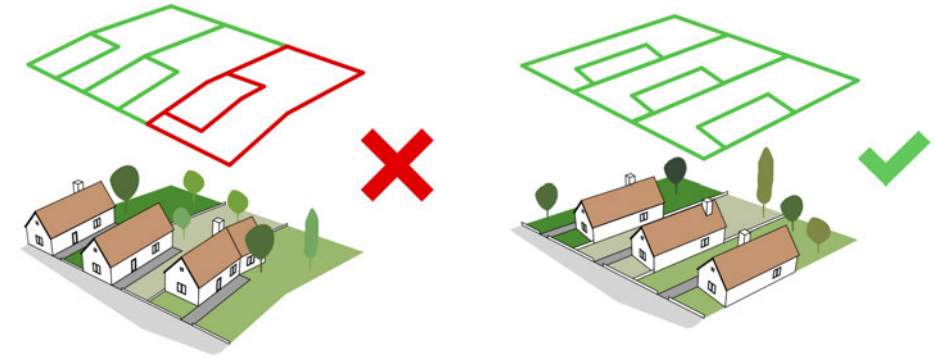
A falusias beépítésű településrészeken a telkek szabálytalanul kiosztva, az úthálózatra nem merőlegesen helyezkednek el. A telken a családi házak telepítése oldalhatáron álló, a házakat az utcavonaltól előkert választja el. Egyes házak előkert nélkül az utcavonalra épültek

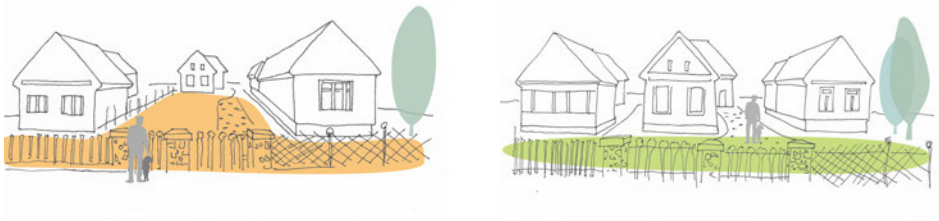
A nem oldalhatárra telepített, indokolatlanul, nagy mértékben hátrahúzott családi ház építése nem elfogadható. Új építés esetén a családi ház a telek oldalhatárán álljon. A házat oldalhatártól 1 m -re, ún. csúrgótávolság kialakításával javasolt elhelyezni.
Előkertes beépítés esetén az előkert mérete a környező beépítéshez igazodjon, az utcavonalhoz közeli telepítés esetén megfelelő méretű, védett hátsó kert alakítható ki.

Egységes utcakép létrehozása egyenlő távolságra lévő épületekkel lehetséges.
Túlzott mértékű hátra húzással megtörik az utca ritmusa. Az utcafronttól egyenlő távolságra lévő épületek egységes nyugodt ritmusú képet adnak.

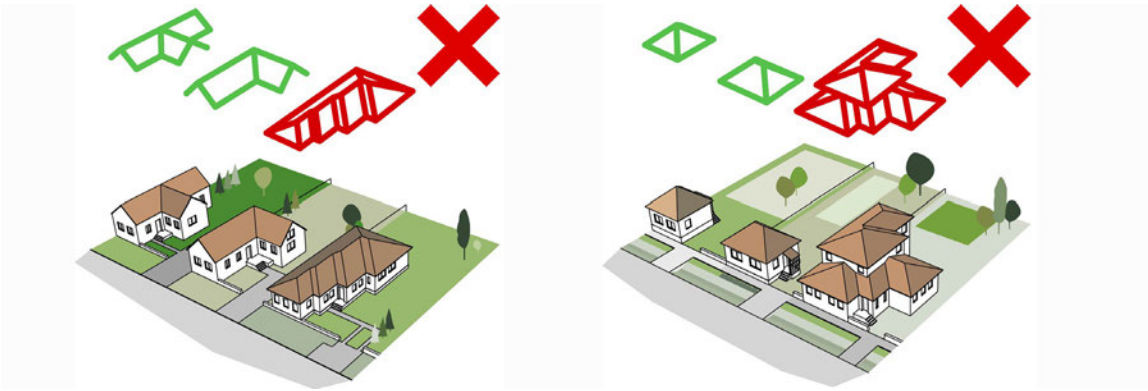

TÖMEG

A településrészt jellemzően a hosszú, téglalap alaprajzú, keskeny, kis fesztávú házak uralják. A meglévő épületek közé épülő új házaknak igazodniuk kell a kialakult állapothoz. Azonos tömegű épületek egységes utcaképet alkotnak. A kisebb, vagy túlzottan nagy, eltérő tömegű épületek megbontják az utcakép egységét

A túlságosan nagyméretű alaprajz, túlzottan tagolt épülettömeg kerülendő, az egyszerű tömegkialakítás javasolt.

MAGASSÁG

Városlőd falusias beépítésű településrészén a házak magassága közel azonos. A családi házak jellemzően egy vagy két szinttel kerültek kialakításra.

A meglévő épületek közé épülő új házaknak hasonló magassággal kell épülniük, mint környezetükben jellemző. A túl magas házak nem illeszkednek a település-részbe.

TETŐFORMA

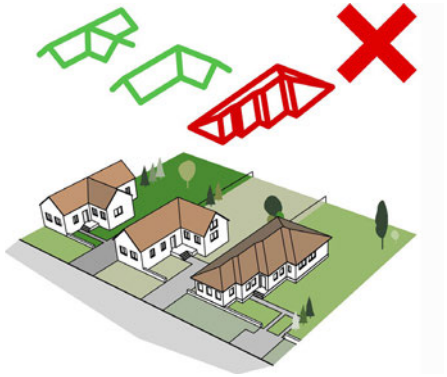
A településrészen lévő családi házak tetőformája egyszerű. nyereg oromfalas, illetve kontyolt kialakítással.
Új házak építésénél a szomszédok figyelembe vételével kell illeszkedni. Amennyiben az építési telek körül kialakult egy nyeregtetős házakból álló utcakép, úgy oda ne tördelt tetőformájú épület kerüljön, hanem a szomszédokhoz hasonló nyeregtetős tetőformájú.

Amennyiben az építési telek körül kontyolt épületek állnak, úgy oda ne bonyolult, tördelt tetőformájú épület kerüljön, hanem a többi épülethez hasonló tömegű és tetőformájú.

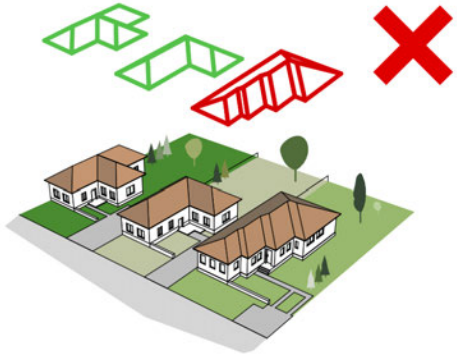

Eltérő tetőformájú épület idegenül hat, nem illeszkedik az utcaképbe, megbontja annak egységét. Azonos formájú tetőknél egységes utcakép jön létre.

TETŐHAJLÁSSZÖG

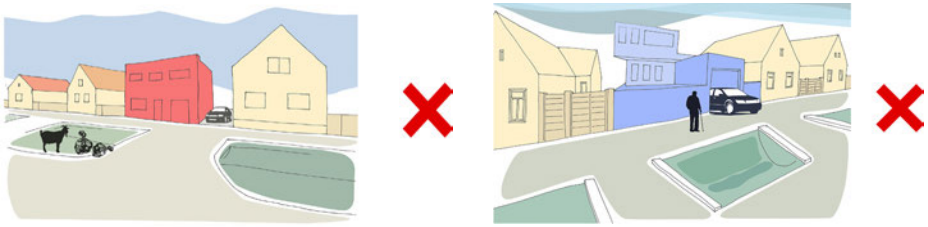
Városlőd kertvárosias beépítésű településrészén a házak tetőhajlásszöge közel azonos.

A meglévő épületek közé épülő új házaknak hasonló hajlásszögű tetővel kell épülniük, mint környezetükben jellemző. A túl magas (alpesi), vagy túl alacsony (mediterrán) hajlásszögű tetővel rendelkező épületek nem illeszkednek az utcaképbe, megbontják annak egységét.

Az épületek tömegén a meghatározó tetőfelületek hajlásszöge legalább 35°, legfeljebb 45° legyen.

Magas tetős környezetben kerüljük lapostetős kialakítást.

HOMLOKZATKÉPZÉS

Az épületeink burkolása, vakolatának színezése, megmunkálása mindig is kedvelt tulajdonosi eszköz volt településünkön. Használjuk bátran, de figyeljünk a végső összképre! A túldíszített, túlszínezett épület hamar elveszíti érdekességét, és utána inkább zavaróan hat a nyugodt, tiszta településképben. A jól megválasztott burkolat nem csak a hangulatot, hanem az épület védelmét is szolgálja.

A régiek még tudták, hogy az utcai homlokzat az épület arca, ezért nagyon fontos, hogy mi az az arc, amit megjelenít. Kialakításakor törekedni kell a hagyományos arányok megtartására, a kellemes arányú ablakok megfelelő kiosztására. Kerülendő az utca felé a garázskapuval fordulni, javasolt inkább a garázsokba oldalról, a telken belül behajtani. Ha ezt a telek szélessége nem engedi meg, akkor a tömegalakítást érdemes úgy kivitelezni, hogy ne a garázskapu kapja a fő hangsúlyt a homlokzaton, ezen túl természetes, (pl. fa) anyaghasználattal, enyhíthetünk az erőteljes ipari megjelenésen.

Utcaképi védelem esetén egyszerű vakolat architektúra, síkban tartott utcai homlokzat alkalmazása javasolt álló téglány nyílászárókkal, pikkelyszerű, hagyományos cserép tetőfedéssel.

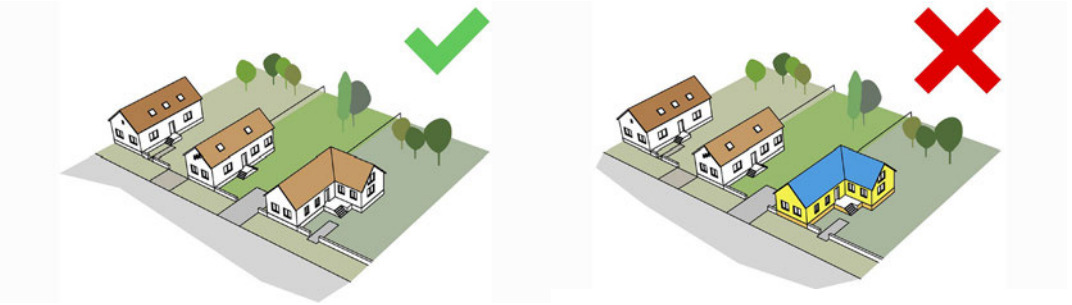

JHS

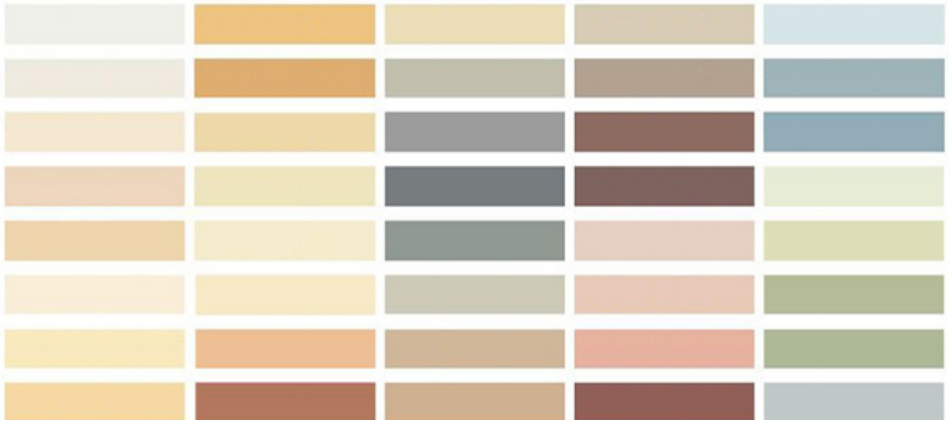
ANYAGHASZNÁLAT, SZÍNEK

A homlokzat kialakítása során mind anyaghasználat , mind színezés tekintetében Városlőd építészeti hagyományaihoz és táji adottságaihoz kell illeszkedni. Kötelező az utcaképbe illeszkedő, hagyományos homlokzati anyagok és szerkezetek használata. Vakolt architektúra, színezett homlokzatfelület, kő, tégla, vagy vakolt anyagú lábazatok, falfelületek.

SZÍNHASZNÁLAT

A homlokzat kialakításánál visszafogott, pasztell, földszíneket használjunk. A homlokzaton világosabb színeket, míg a nyílászárókon és a lábazaton sötétebb árnyalatokat használjunk. A hagyomásnyos, történeti színek alkalmazásával az épület belesimul a környezetébe, nem üt el attól.

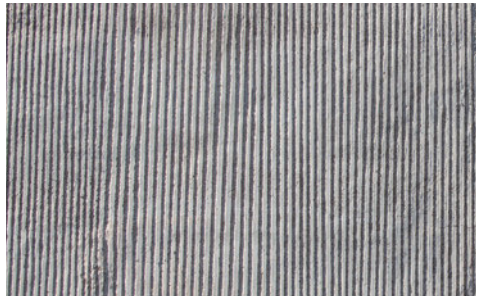
HOMLOKZAT

A homlokzaton vakolt felületet készítsünk egyszerű architektúrával. A kiegészítő szerkezetek természetes anyagokból, pl. fából készülhetnek. A vakolat szempontjából kerülendők a harsány színek. A visszafogott színek használata javasolt mint a fehér illetve a meleg földszínek halvány változatai (sárgás, barnás, szürkés, vöröses).

LÁBAZAT

Az épülete lábazata vakolt felülettel, tégla burkolattal vagy helyi kőből készüljön. Vakolt felület esetén a homlokzat színénél sötétebb árnyalatot alkalmazzunk. Kerüljük a ragasztott, csempeszerű burkolatok alkalmazását.

TETŐFEDÉS

A héjazat kiselemes, pikkelyszerű fedésként készüljön, lehetőleg égetett agyag kerámiacserépből. Kerüljük a mű antikolt, mintás, nem természetes színű fedéseket. Az épületek meghatározó tömegén a héjazat anyaga – előpatinásított, korcolt síklemez kivételével – fém, bitumenes zsindely és hullámpala nem lehet. Nem minősül pikkelyszerű fedésnek a cserepes lemez és a pikkelyfedést imitáló nagytáblás fémfedés, a hullámlemez és a trapézlemez. A tetőhéjazat anyagaként nád és fazsindely nem alkalmazható. A tetőhéjazat színezése csak homogén lehet tarka színű, valamint kék, zöld és világosszürke színek nem alkalmazhatók. Fémlemez fedés csak előpatinázott horgany-, vörösréz- illetve antracit színnel alkalmazható.

NYÍLÁSZÁRÓK

Az épületek megjelenését és hangulatát a nyílászárók nagyban befolyásolják. A zárt épülettömeggel így nyitunk a külvilág felé, ezért nem mindegy, milyen módon tesszük ezt. A népi építészet házain, régi középületeken fából készült, osztott ablakokat, ajtókat használtak.
Leginkább elterjedt a barna, zöld, fekete színek alkalmazása volt. Jellemző az ablakok faragott díszítése a vízszintes osztásban, illetve a módosabb épületek ajtajai fölötti faragott díszítés, és az osztott felülvilágító. Jellemzően az épületek ablakai inkább álló arányúak.

Az utcafronti homlokzatot tekintve általában egy, aszimmetrikusan, vagy két szimmetrikusan elhelyezett ablak néz az utcára. A nyílások és a tömör falfelületek jellegzetes aránya, különösen az oromfalon, karakteres arcot ad a háznak. Amennyiben nagyobbra, szélesebbre vesszük ezeket a nyílásokat - legyen az egy felújítás, vagy egy új építés -, a ház arca idegenül fog hatni környezetében.
Új épületek építése esetén tetszőleges anyagú, de fa mintázatú, vagy fegyverzetű, víztiszta, vagy matt síküvegezésű, osztott ablakok beépítése javasolt. Utcai homlokzaton érdemes spalettát vagy zsalugátert kialakítani, illetve redőnyszekrény csak beépített, rejtett kivitelben létesíthető, a nyílászáróval megegyező színben. A nyílászárók javasolt színe világos és középbarna, olivazöld, vagy ezek szürkével tört árnyalata. Védett épületek esetén ettől el lehet térni.

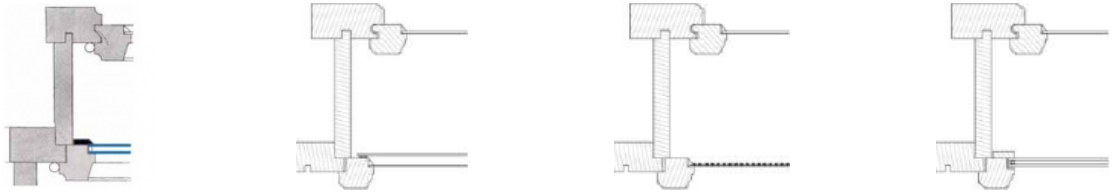

MIRE FIGYELJÜNK?

- Azonos ablakméret más-más ablakosztással egészen eltérő megjelenést, hangulatot ad a háznak.
- Hagyományosan az ablaknyílások nyújtott arányúak,azaz magasabbak, mint szélesebbek.
- Lehetőleg válasszunk fa (fa mintázatú egyéb) anyagú nyílászárókat és redőnyöket.
- Régi szigeteletlen ház nyílászárójának felújítása esetén ne helyettesítsük a régi kétrétegű szerkezetet új egyrétegű nyílászáróval. Helyette újítsuk fel a nyílászárót, és cseréljük az üvegezést
- Minden esetben javasolt a természetes, szépen öregedő anyagok és a rikítók helyett a természetes, föld színek használata. Vegyük figyelembe, hogy míg a természetes anyagok felújíthatók, átfesthetők, addig a műanyag idővel nem javítható.
- Az utólag felszerelt fehér redőnytokok beszerelése helyett gondoljuk át a rejtett árnyékoló szerkezetek vagy a zsalugáter elhelyezésének lehetőségét.
- Vegyük figyelembe, hogy ma már lehetőség nyílik az eredeti, hagyományos kialakítású és osztású ablakok hőszigetelt üvegezésű, korszerű legyártására!

Nyílászárók felületképzéséhez javasolt színek

Kétszárnyú, kapcsolt gerébtokos ablak, felújítási lehetőségei:

-belső szárny teljes cseréjével
-belső ablakszárny ra szerelt előtét üvegezéssel
-belső ablakszárny üveg cseréje egyrétegű hővédő üvegre
-belső ablakszárny üvegcsere vékony hőszigetelt üvegre

RÉSZLETEK

Az egyszerű, de igényes, jól kitalált, szépen megépített részletek gazdagítják épületeinket, büszkévé tesznek minket. Egy-egy burkolat, eresz, tetőcsatlakozás, párkány részlet díszítőelemként is működik.

1

KERÍTÉSEK

A kerítés egyszerre teremt kapcsolatot a közterülettel, ugyanakkor elválasztja azt az ingatlantól. Térfalat képez, mely lehet tömör, ha magánéletünket szeretnénk óvni, de lehet áttört, átlátható is. Minden településen vannak olyan anyagok vagy formák, amelyek rendszeresen visszatérnek. A történeti településrészeken jellemzően fa , kovácsoltvas, kő kerítésekkel találkozhatunk, így jól látszódik az előkert és az épülethomlokzat teljessége.

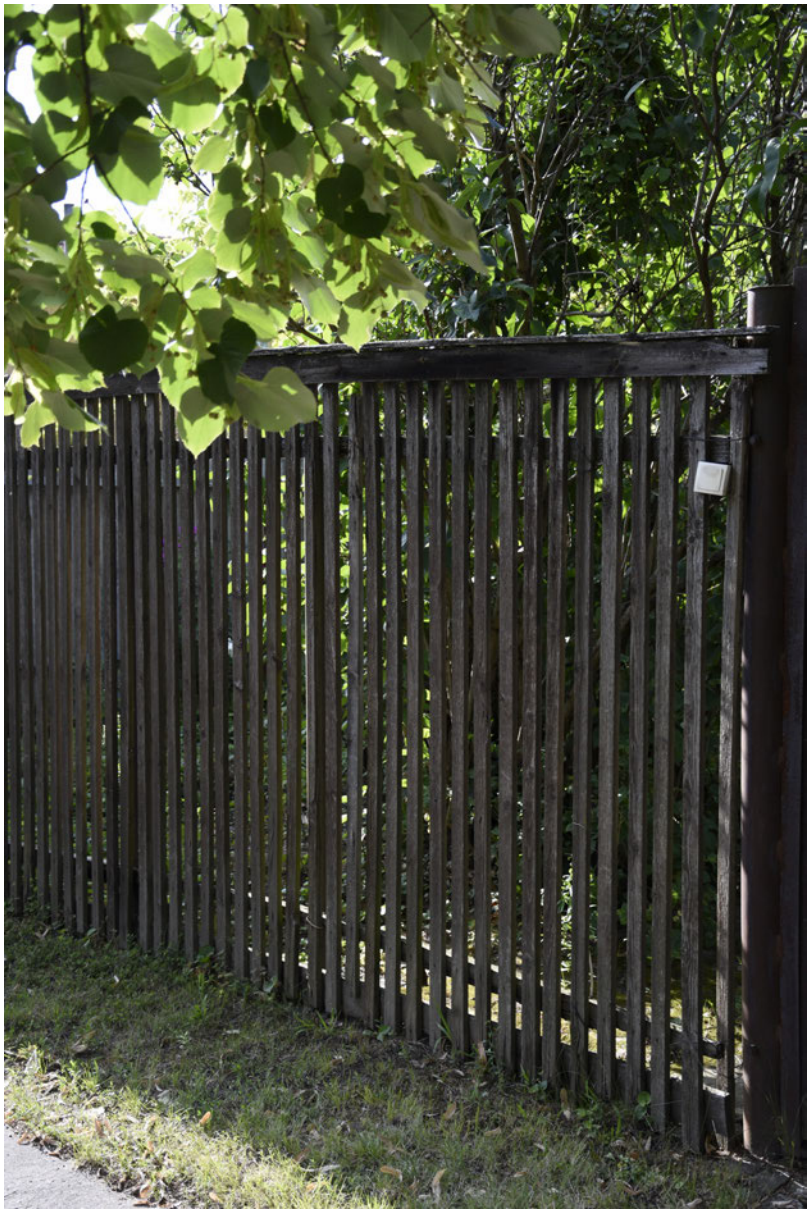

Kerítések terén is beszélhetünk hagyományosan alkalmazott anyagokról, vagy formákról - Városlőd esetében ez az átalakuló , új településrészen is látható, amelyek igen szép példái a klasszikusan alkalmazott városlődi kő és a fa kerítésnek. Az új építésű részeken változatos anyaghasználattal találkozunk: a szárazon rakott terméskő tartóoszloptól kezdve a tégláig, a legtöbb esetben fa köztes elemekkel vegyítve. Jó példái annak, hogy a hagyományos mellett megférnek a modern anyagok, kialakítások is. A kerítések kialakítása során bátran dolgozzunk a lakóépületünknél is alkalmazott anyagokkal, színekkel: így méginkább harmonikusabb, egységesebb hatást érhetünk el. A kertkapu kialakításakor hangsúlyozzuk a belépés helyét, de kerüljük a túlzottan hivalkodó bejárati kialakítást.ház arca idegenül fog hatni környezetében.

A kertkapu a megérkezés, fogadás kiemelt pontja. A kertkapu és a gépkocsikapu kialakításakor illeszkedjünk a kerítéshez és az épülethez. A kapu legyen hangsúlyos, de ne hivalkodó. Kialakításakor mértékkel alkalmazhatunk helyi hagyományos díszítőmintákat.

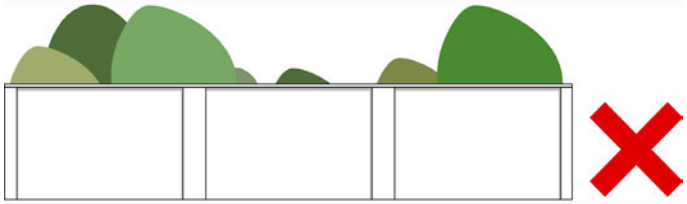

Városlőd településrészein az áttört kerítések kívánatosak, tömör és nem átlátható megoldások nem elfogadhatóak

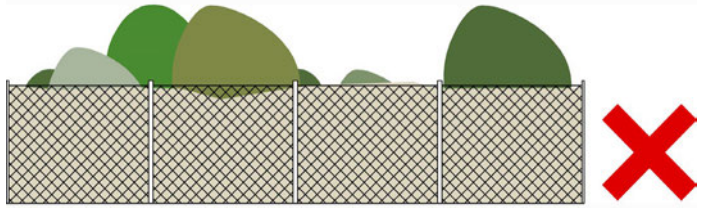

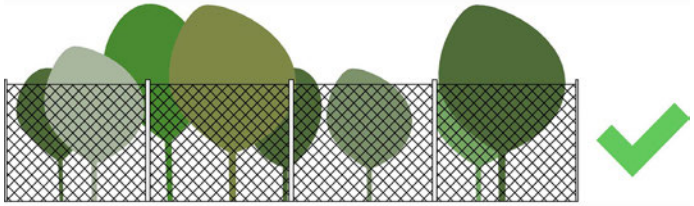

A falszerű, teljesen áttörésmentes kerítések nem elfogadhatóak

Áttört kerítés nádszövettel való zárása nem megfelelő

Teljesen áttört kerítés

Oszlopos, áttört kerítés, tömör lábazati résszel

KERTEK

Településünknek és épületeinknek egyaránt illeniük kell abba a környezetbe, amelyet az adott helyen az ember és a természet közösen formált. A történeti településrészben a tájba illesztés során a hagyományos településkép megőrzése az elsődleges cél. Az épületeket csak részlegesen takarjuk, árnyékoló fákat a déli kitettségű falak közelében ültessünk. Az előkertbe ültetett fák, cserjék helyének megválasztásakor vegyük figyelembe a ház homlokzati kialakítását, nyílászáróinak elhelyezését. A kerti építményeket takarjuk, hogy az épület jobban érvényesüljön. A régi épületek bővítése, felújítása során fokozottan ügyeljünk a már meglévő fásszárú növényzet megóvására. A ház méreteinek érzetét a környező növényzettel befolyásolhatjuk. Szándékunk szerint magas növényzettel csökkenthetjük, alacsony növényekkel növelhetjük a ház méretének érzetét.
Kertünk teremti meg a kapcsolatot a természettel; annak változása tetten érhető benne, hiszen minden évszakban más-más arcát mutatja. Változatos növényalkalmazással többféle élőlénynek biztosíthatunk életteret. Általában a rejtettebb, intimebb hátsó kertrész a szemlélő előtt észrevétlen marad. Városlődon néhány utcából azonban mégis megcsodálhatjuk a rendszeresen, szeretettel gondozott hátsó kerteket, amelyek nem csak pihenésre, felüdülésre szolgálnak, hanem haszonkertként gyümölcsöket, zöldségeket is termeszthetünk bennük.

A kert az épített környezet része, közvetlen életterünk szabadtérre kiterjesztett közege, amely akkor tölti be szerepét, ha harmonikus egységet képez az épülettel, amelyhez kapcsolódik. A kertalakítás során az épület és a kert stílusa, hangulata harmóniában legyen. Elsődlegesen tehát az épület stílusához, üzenetéhez, közvetített érzetéhez illeszkedő kertépítészeti megoldásokat alkalmazzunk.
A szemlélő számára telkünk láthatóbb része az elő,- illetve oldalkert lehet, amely ilyen tekintetben nem csak védelmi, hanem díszítő szerepet is ellát. Díszes, gondozott előkertünkben nem csak saját magunk, hanem az arra tévedők is gyönyörködhetnek; jó benyomást kelthetünk, és nem utolsó sorban hozzájárulunk utcánk, településünk szép arculatához. Érdemes olyan fajokat telepíteni, amelyek nem csak virágukkal, hanem levelükkel, termésükkel is díszítenek, így majdnem egész évben színesíthetik udvarunkat.

A kerti építmények a főépülettel azonos építőanyagokból, vagy azzal harmonizálva készüljenek. A pergolák, növényrácsok, gépkocsibeállók, kukatárolók kialakíthatók favázas szerkezettel is, a nyílászárókkal harmonizáló színezéssel. Fémvázas szerkezet kialakításakor annak növénnyel való befuttatása javasolt. A hulladéktárolók számára a kertkaputól balra, az épülethomlokzat vonalában alakítsunk ki helyet, növényekkel takarjuk. Helyezzünk el kerti padot, ahonnan gyönyörködhetünk házunkban, kertünkben. Az előkertben a helyi hagyományokhoz illeszkedő, a kiskertet keretező, alacsony fa léckerítés alkalmazása elfogadható, illeszkedve az épülethez és a kerítéshez.

Lehetőleg könnyen felújítható, vízáteresztő burkolatot alkalmazzunk. A kevéssé használt részeken dekoratív, régi téglából alakíthatunk ki járófelületet. A szegélyeket azonos hangulatú anyagból alakítsuk ki.

A kert egyes részeit alacsonyabb, magasabb növényfalakkal választhatjuk el. Az előkertbe legfeljebb 1,20 m magas cserjék és lágyszárúak telepítése javasolt. Sövények közül a lombhullatókat részesítsük előnyben, magasságuk ne érje el az 1,50 m magasságot.
Az előkertben gazdag forma- és színvilágú növényeket ültessünk. Bátran alkalmazzunk színes virágú évelőket, egynyári virágokat, ügyelve az egy időben virágzó fajok színharmóniájára. A fák közül leginkább a közepes méretű, laza ágállású fajokat válasszuk. Mértékkel használjunk tömör, sötét lombú növényeket. Az előkert a ház közelsége miatt többnyire igen száraz, melyet a kerttervezés során, a növények kiválasztásnál figyelembe kell venni.
A növényfajok megválasztása nagymértékben járulhat hozzá a település, településrészek karakteréhez. Lehetőség szerint a helyi természeti adottságokhoz és hagyományokhoz, meglévő növényzethez illeszkedő fajokat válasszunk. A növények kiválasztását meghatározza a hely, ahova ültetjük. Figyeljük meg, mely növények érzik jól magunkat évek óta a környező kertekben, vagy kérjük szakember segítségét.

A település előkertjeinek jellegzetes virágzó növényei: a kerti hortenzia (Hydrangea macrophylla), a bokorrózsa (Rosa sp.), mályvacserje (Hibiscus syriacus), orgona (Syringa sp.). A kertekben a szőlő mellett elsősorban gyümölcsfák (dió, szilva, alma, körte). és a környék őshonos növényei ültetendők. Kerüljük a tuják, és egyéb tűlevelű örökzöldek alkalmazását. Bővebben a telepíthető növényfajokról a nemzeti park által összeállított listáról tájékozódhatunk: https://www.bfnp.hu/hu/novenyjegyzek

Őshonos fák, cserjék

Növény	Jelölés	Növény latin neve
Kocsányostölgy	Kst	Quercus robur
Kocsánytalan tölgy	Ktt	Quercus petraea
Molyhos tölgy	Mot	Quercus pubescens
Csertölgy	Cs	Quercus cerris
Bükk	B	Fagus sylvatica
Gyertyán	Gy	Carpinus betulus
Hegyi juhar	HJ	Acer Pseudo-Platanus
Korai juhar	KJ	Acer platanoides
Mezei juhar	MJ	Acer campestre
Nagylevelű hárs	NH	Tilia platyphyllos
Kislevelű hárs	KH	Tilia cordata
Hegyi szil	HSz	Ulmus scabra
Mezei szil	MSz	Ulmus minor
Vénic szil	VSz	Ulmus laevis
Magas kőris	MK	Fraxinus exelsior
Virágos kőris	VK	Fraxinus Ornus
Fehér nyár	FrNy	Populus alba
Rezgő nyár	RNy	Populus tremula
Fehér fűz	FFü	Salix alba
Törékeny fűz	TFü	Salix fragilis
Kecskefűz	KFü	Salix caprea
Mézgás éger	MÉ	Alnus glutinosa
Hamvas éger	HÉ	alnus incana
Közönséges nyír	Nyi	Betula pendula
Tiszafa	TF	Taxus baccata
Madárcseresznye (vadcseresznye)	CsNy	Cerasus avium
Közönséges boróka	KBO	Juniperus communis
Sajmeggy	SM	Cerasus mahaleb
Zselnicemeggy	ZSM	Padus avium
Vadalma	AL	Malus sylvestris
Vadkörte	KT	Pyrus pyraster
Házi berkenye	HBE	Sorbus domestica
Lisztes berkenye	LBE	Sorbus aria
Barkócaberkenye	BABE	Sorbus torminalis
Madárberkenye		Sorbus aucuparia
Vadrózsa (csipkebogyó)		Rosa canina
Erdei szamóca		Fragaria vesca
Földi bodza vagy gyalogbodza		Sambucus ebulus
Fekete bodza vagy festőbodza		Sambucus nigra
Feketeribizli		Ribes nigrum
Egybibés galagonya		Crataegus monogyna
Cseregalagonya vagy kétbibés galagonya		Crataegus laevigata
Kökény		Prunus spinosa
Húsos som		Cornus mas
Vadszeder		Rubus fruticosus
Szelídgesztenyefa		Castanea sativa

JÓ PÉLDÁK I ÉPÜLETEK, RÉSZLETEK

épületek, építészeti részletek (ajtók, ablakok, tornácok, anyaghasználat, színek, homlokzatképzés), kerítések, kertek, zöldfelületek kialakítása

PÉLDÁK ÉPÜLETFELÚJÍTÁSRA

Történeti épületek példaértékű helyreállítására jó példa a városlődi római katolikus templom felújítása. Visszafogott színhasználatával, igényesen kialakított részleteivel irányt mutat a hasonló felújításokhoz. A héjazat a tájhoz és Városlőd hagyományaihoz illeszkedő anyagokból , kieselemes, kellemes fedésképet adó égetett agyag kerámia-cserépből , valamint korcolt lemezfedésből készült. A templom környezete rendezett, az utcavonalon álló kerítés harminizál a templom megjelenésével.

Jó példaként szolgál az órás héz felújítása.

Jó példa az Iglauer Park fogadó épületének felújítása, bővítése- A homlokzat világos, fehérré meszelt felülete jól harmonizál a környezetével, illeszkedik Városlőd építészeti hagyományaihoz. A lábazat sötét tónusa kiemeli a ház alapját, arányosan tagolja a homlokzatot. Az új nyílászárók osztásai illeszkedve az épület karakteréhez. A ház környezete rendezett, a kert az épülettel együtt harmonikus együttest alkot.

Nem városlődi példa az alábbi ház, viszont remek mintaként szolgál az igényes házfelújításhoz..

MAI PÉLDÁK

A történeti, hagyományos oromfalas tömegforma modern vonalvezetésű leképezése ez az épület. A nyílások számának, arányának jó megválasztásával, az egyszerű vakolatarchitektúrával , visszafogott színhasználatával a homlokzat a modern vonalvezetése ellenére is illeszkedik az utcaképbe, nem lóg ki abból.

Ez az épület az arányos homlokzatszerkesztése, tömegalakítása,letisztult, visszafogott formavilágú vonalvezetése és harmonikus anyaghasználata miatt került a példák sorába. A természetes hatású anyagok (pl.kő) és a vakolat alkalmazásának szép példája az épület. A házon alkalmazott anyagok a kerítésfalon is visszaköszönnek, ami így harmonikus, megbonthatatlan egységet alkot az épülettel.

Ezen az épületen az arányos homlokzatszerkesztés, és a természetes anyaghasználat a kiemelendő. A téglaburkolat és a vakolt falfelületek egymást váltva izgalmas homlokzati felületeket hoznak létre. A ház téglabukorlata a kerítés anyagában is visszaköszön. A vízszintes téglasávokat az alacsony, nyírott sövény tovább hangsúlyozza.

A hagyományos természetes anyagok és a modern formák jól megférnek egymás mellett. A világos árnyalatú bontott tégla és a modern formavilágú sötét tónusú antracit nyílászárók harmonikus homlokzatképet alkotnak.

8

UTCÁK, TEREK

közterületek településképi útmutatója

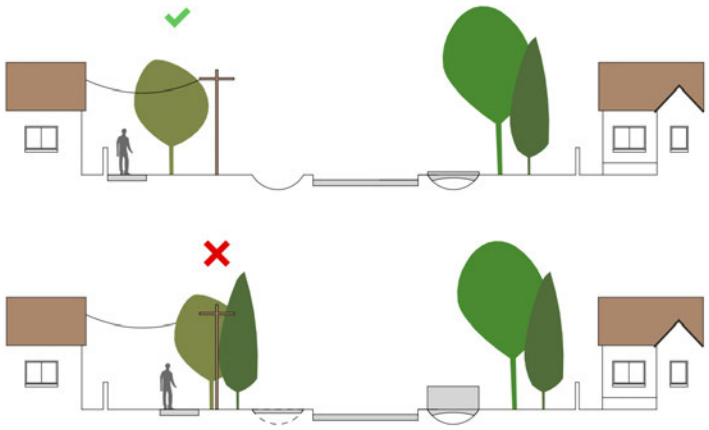
Ha az utcán végigsétálunk, megfigyelhetjük a jellemző beépítési módokat. Városlőd településrészein az oldalhatáron álló előkertes, és utcavonalra épülő beépítéssel találkozhatunk. A közterületek tervezésekor is alkalmazkodjunk a meglévő adottságokhoz, utcakeresztmetszethez, jellemző homlokzatmagasságokhoz, tetőformákhoz. Érdemes tekintettel lenni környezetünkre, hogy ne alakuljon ki zavaros utca- és településkép. Éljünk a lehetőséggel, tegyük még szebbé településünket!

A virágos, zöld utcák, gondozott terek nagyon fontos hozzátartozói az élhető településnek, és a barátságos, szerethető, esztétikus településképnek. A közterületeken, utcákon, tereken lévő növényzet fontos szerepet tölt be a település lakóinak életében. A cél egyértelműen ezek megőrzése, fenntartása, és újabbak létesítése.

A településkép javításához sokszor nem szükséges nagy beavatkozás, a rendezettség érzésének elérése már fél siker. A közterületek megfelelő fenntartása, a már nem használt közterületi elemek elbontása látványos előrelépést jelenthet. A különböző felületek határozott szétválasztása (pl. szegélykövek alkalmazásával) szintén jelentős javulást eredményezhet. Fontos odafigyelnünk a folyamatosan átalakuló településszélek rendezésére. A település vonalas elemei vezetik a tekintetet, felfűzik a települést alkotó elemeket, ezért harmonikus, egységes kialakításuk fontos. A településen áthaladók leginkább e vonalakon haladva alakítják ki a településről alkotott képüket. Külön figyelmet kell fordítani az infrastruktúra hálózat elemeinek kiépítésére, nyomvonalvezetésére, felszíni és felszín alatti elemeinek tájba illesztésére is.

Az utcakeresztmetszet jól tükrözi a telkek és az utcák viszonyát, a település szerkezetét, ezért fontos, hogy jól használható, harmonikus módon alakítsuk ki. Városlődön a szélesebb utcákkal rendelkező történeti településrészen befogadó, kellemes utcakeresztmetszetet alakíthatunk ki. A járdák közelében alacsony cserjék középmagas cserjefoltokkal, majd fák, ismét cserjék, végül cserjékkel oldott parkolóhelyek kialakítása kötheti össze a járdát és a közutat. Törekedjünk a térhasználatok világos szétválasztására. Ne alkalmazzunk gyepet az utak, parkolóhelyek közelében, hogy elkerüljük a gyepre parkolást.

A fasorok kiemelik a település fő útvonalait, irányítják a tekintetet. A fasorok kialakításakor ügyeljünk arra, hogy a megfelelő távolságra ültessük őket, figyelembe véve végleges méretüket. Olyan fajokat válasszunk, amelyek nem nőnek bele a felsővezetékbe, egyéb közművezetékekbe és az út fölé, akadályozva a biztonságos közlekedést. A jó faválasztással és ültetéssel elkerülhető a csonkolással kialakult fák csúnya látványa.

Fontos, hogy a felszín alatti vezetékek (víz, gáz, csatorna, elektromos áram, telefon és internet kábel) tervezésekor kialakításánál is gondoljunk a fák gyökereinek helyigényére. Városlődön az utcákon őshonos fajokat ültessünk. Kerüljük fasorok kialakítását élénk lombozatú fajokból (pl. vérszilva -Prunus cerasifera Nigra). Ne alkalmazzunk inváziós fajokat (amerikai kőris, nyugati ostorfa stb). Bővebben a telepíthető növényfajokról a nemzeti park által összeállított listáról tájékozódhatunk: https://www.bfnp.hu/hu/novenyjegyzek

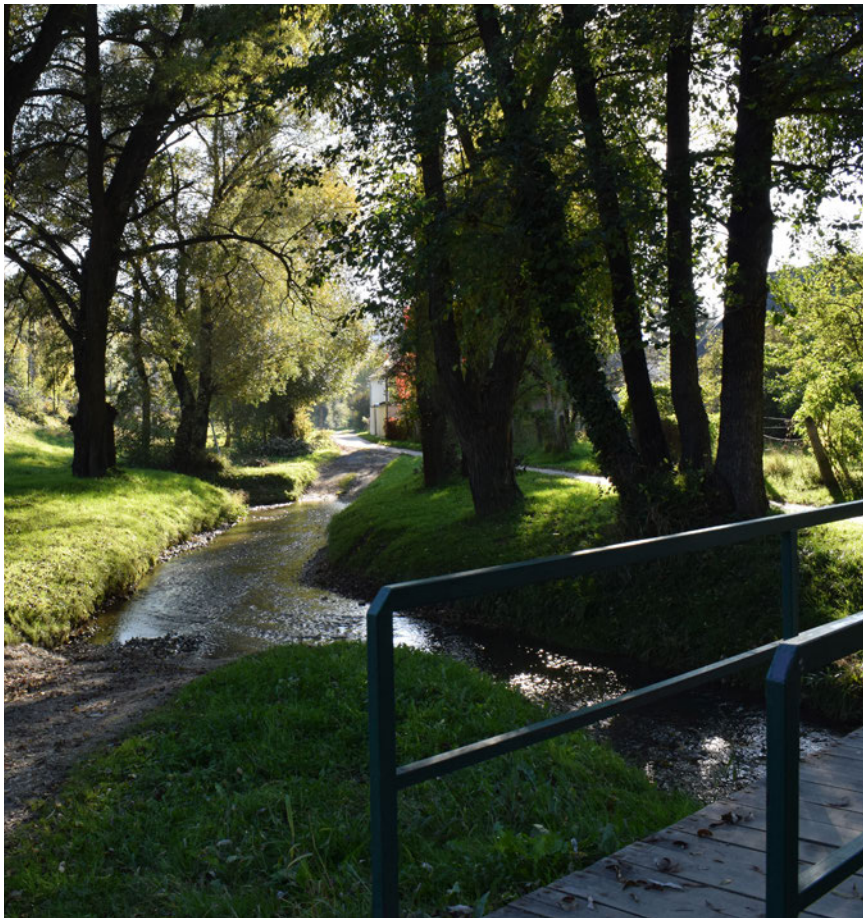
A járda és a közút közötti utcakertek teremtenek kapcsolatot a magántelkek és a közterületek között. Az egyéni megoldások során ügyeljünk arra, hogy e felületek kapcsolatot teremtsenek az előkertekkel, és egymáshoz is illeszkedjenek, egységes sávot képezzenek. Kerüljük a szemmagasságban takaró növényzet alkalmazását, különösen a kereszteződésekben. Itt a gépkocsivezetők szemmagasságát is figyelembe kell venni! 50-80 cm magas cserjéket, évelőket telepítsünk.
A fák gyökereinek megfelelő méretű burkolatlan helyet kell biztosítani a járdák, kerítések gyökér által történő megrongálásának elkerülése érdekében.

A járófelületek, burkolatok kialakítása során a vízáteresztésre, a javíthatóságra, tartósságra és az akadálymentességre egyaránt gondolnunk kell. A burkolat színében a visszafogott, semleges színeket válasszuk. Minden apró burkolatrészletet meg kell tervezni, a kerítések lábazataihoz illeszkedéstől kezdve a zöldfelületek szegélyéig.

A víz környezetünk egyik leglátványosabb eleme, ugyanakkor a kellemes közérzet biztosításának alapja. Az utak, járdák megfelelő vízelvezetése alapvető a harmonikus településkép létrehozásához. Ugyanakkor a csapadék hasznosítása, megtartása nagyban megnöveli a szép környezet kialakítását és fenntartását. A történeti részeken az árkok fontos településképi elemek. Az új településrészeken alakítsunk ki ún. esőkerteket, amelyek képesek a lehulló csapadékot megtartani, emellett esztétikus látványt is nyújtanak.
A zártsorú településrészen a helyhiány miatt a föld alá helyezett csatornával oldjuk meg a vízelvezetést.
Az árkokat átszelő gépkocsibehajtók, hidak a történelmi településrész karakteres elemei. Egységes kialakításuk fontos. A hagyományosan kialakult kőhíd megoldást javasolt alkalmazni.
A vízfolyások a település legattraktívabb elemei lehetnek. Városlőd karakteres elemei a Torna-patak, a Kálvária-patak és a Parési-ér. Környezetüknek alakítása közös ügy.

A közösségi szabadterek azok a találkozási pontok, ahol a településhez, településrészhez és a helyi közösséghez tartozásunkat a természethez kapcsolódva, szabadabban élhetjük meg. Mivel rendszerint hosszabban tartózkodunk ezeken a helyeken, megjelenésük fokozottan fontos. Rendszerint ezért e teresedések összetett tervezését szakemberek csoportja végzi.
A nem megfelelő tér biztosítása rossz használathoz, a környezet gyors leromlásához vezet. A teresedések kialakításakor fontos felmérni a használók várható szokásait, a használók számát, a használat időszakait, jellegét. A térformálásban kerüljük a hegyesszögeket, a befogadó, átölelő térformákat részesítsük előnyben.
A megfelelő mennyiségű és minőségű teret szükséges biztosítani a tevékenységekhez és a közlekedéshez. A növényfajok megválasztása és ültetése során azok térigényét is figyelembe kell venni, számolva növekedésükkel, egymásra árnyékolásukkal.
Az átalakuló, új településrészeken még nem alakultak ki közterek, közparkok, közkertek. A településszerkezet sajátságaiból fakadóan azonban létrejöttek olyan kisebb teresedések, amelyek nem sorolhatók egy fenti kategóriába sem. Ilyenek például az utak kapcsolódásai, emlékművek környezete, utak találkozásai stb. Ezek rendezése nagyban elősegíti a településkép javítását. Ide lehetőség szerint szárazságtűrő, tájba illő növényeket, illetve az öntözési lehetőség biztosítását javasoljuk.

HIRDETÉSEK, REKLÁMTÁBLÁK

reklámhordozók, hirdetőtáblák településképi útmutatója

A hirdetőtáblák, reklámfelületek, cégérek, kirakatportálok a növényekhez és az épületekhez hasonlóan az utcakép részei.. Az igénytelen táblaerdő és a tolakodó, harsány vagy éppen elhanyagolt kirakat nem más, mint vizuális környezetszennyezés. De hogyan hirdessük portékánkat, szolgáltatásunkat úgy, hogy az ne legyen meghökkentő? Hiszen elsősorban a figyelemfelkeltés a célunk, és nem a járókelők rosszallásának kiváltása. A hirdetés lényege a tájékoztatás, amelyet utcaképbe illően is megtehetünk. Ha lehetőségünk van egy szebb utcakép, településkép megteremtésére, miért ne élnénk a lehetőséggel?

A hirdetés lényege a tájékoztatás, amelyet utcaképbe illően is megtehetünk. Ha lehetőségünk van egy szebb utcakép, településkép megteremtésére, miért ne élnénk a lehetőséggel? Ne feledjük: hirdetéseknél nem a méret, és nem is a mennyiség a lényeg. A hosszútávú gondolkodás az ízlésesen tervezett, igényes arculat mellett teszi le a voksot, mely bizonyítottan hozzájárul a kedvező, bizalmat ébresztő üzleti kisugárzáshoz. Az épületekre helyezett hirdető táblák és vitrinek, cégtáblák, cégérek, falra festett feliratok, reklámok célszerűen egyedi tervezésűek. Azok méretét, formáját, elhelyezését, döntően az épület karaktere határozza meg.
A kevesebb több elvét tartsuk szem előtt: felesleges egy szolgáltatást egyszerre megállítótáblán, fényreklámmal, cégtáblán és zászlón stb. hirdetni. Az ebbe fektetett energiát és pénzt fordítsuk egy, de egyedi tervezésű, időtálló kialakítású táblára. Igaz ez a feliratok kialakítására, a betűtípusok, színek használatára is. A reklám ne takarja el az épületdíszeket, tagozatokat. Adjuk meg a tiszteletet az épület nyílászáróinak, faragott kapuinak – ne ide helyezzük el a cégtáblákat, reklámokat!

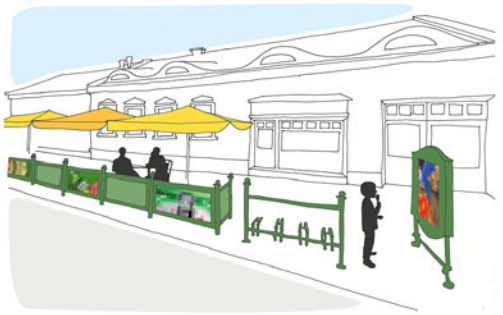
Városlőd történeti településrészén reklámhordozó nem helyezhető el. Cégér, cégtábla elhelyezésekor elengedhetetlen, hogy az alkalmazkodjon az épület jellemzőihez, anyaghasználatához. A település egyéb területein csak a szabályozás szerinti reklámhordozó helyezhető el, itt szintén elengedhetetlen a megfelelő anyaghasználat.

Célszerű egy településen főépítészi ajánlás alapján egységes információs táblákat kihelyezni, melyekbe belefoglalhatók a kereskedelmi jellegű táblák is. Fontos, hogy a különböző témákhoz színkód alapján megfelelő, meleg tónusú, nem rikító háttérszínt és olvasható, ugyanakkor esztétikus betűtípust válasszunk. A villogó táblák, cégérek nem javasoltak. A jó ötlet nem feltétlenül drága ötlet! Egy drága megoldás is lehet igénytelen, míg kis kreativitással és jó arányérzékkel egy alacsonyabb költségvetésből is minden szempontból időtálló és figyelemfelkeltő megoldás születhet. A védett utcákban a cégéreket míves megoldással készítsük el. Kerüljük a belülről megvilágított típusokat, elegánsabb megoldás a cégér külső megvilágítása.

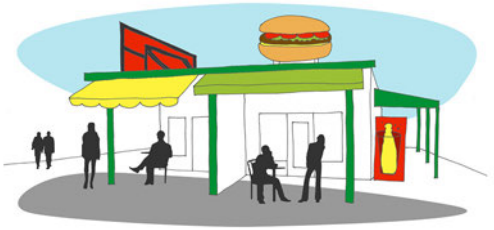
A hirdetéseket, reklámtáblákat, tájékoztatókat, az arra kijelölt felületeken, hirdetőtáblákon helyezzük el!

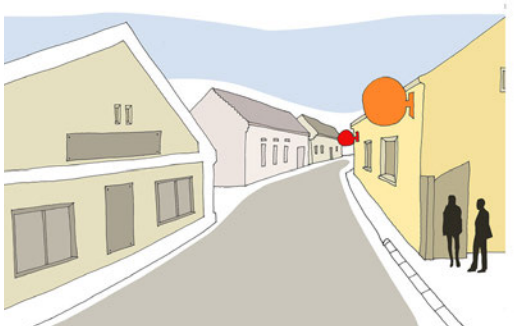

A feliratok egységes színhasználata egységes utcaképet alkot.

A feliratok reklámtáblák használatakor ügyelni kell az egységes megjelenésre. Túlzottan hangsúlyos használatuk befolyásolja a település arculatát.

IMPRESSZUM

VÁROSLŐD KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA
www.varoslod.hu
varoslod@invitel.hu
8445 Városlőd, Templom tér 4.
Telefon: 88/240-003; 70/316-0045
Polgármester: Csekényi István
Telefon: 70/312-4396
Főpítész: Gyarmati Tamás
gyarmati.tamas@tklaszter.hu

SZERKESZTETTE: Agg Róbert, Gyarmati Tamás
SZÖVEG: Agg Róbert, Gyarmati Tamás
FOTÓ: Gyarmati Tamás
BORÍTÓKÉP: Agg Róbert
GRAFIKAI TERVEZÉS: Agg Róbert, Gyarmati Tamás
BETŰTÍPUS: Titillium

Városlőd, 2017.